

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ

Εκλογικές τάσεις #6

Δανάη Κολτσιδά
Πολιτική Επιστήμονας
Διευθύντρια ΙΝΠ

Κώστας Πουλάκης
Μαθηματικός

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ

- Οι Εκλογικές Τάσεις δημοσιεύονται ηλεκτρονικά από το Ινστιτούτο Νίκος Πουланτζάς σε περιοδική βάση.

- Στηρίζονται στη διαχρονική καταγραφή, σύγκριση και ανάλυση των ευρημάτων των πολιτικών ερευνών («δημοσκοπήσεων») πανελλαδικής κλίμακας, που δημοσιεύονται στο αντίστοιχο κάθε φορά χρονικό διάστημα από τις αναγνωρισμένες, βάσει του Μητρώου του Ε.Σ.Ρ., εταιρίες.

- Στόχος είναι η ανάλυση της κοινωνικής κίνησης κάθε περιόδου με βάση τα αντίστοιχα δεδομένα και όχι η πρόβλεψη του αποτελέσματος των επόμενων κάθε φορά εκλογών.

- Η ευθύνη του περιεχομένου της ανάλυσης βαρύνει αποκλειστικά τους συγγραφείς.

Η χρονική περίοδος

Η δημοσίευση των **Εκλογικών Τάσεων #6** συμπίπτει με το τέλος μιας δύσκολης και πρωτόγνωρης χρονιάς, που σφραγίστηκε από την πανδημία και τις πολυεπίπεδες επιπτώσεις της : πρώτα και κύρια φυσικά υγειονομικές, αλλά και κοινωνικές, οικονομικές – ακόμη και ψυχολογικές. Η τρέχουσα έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων** κυκλοφορεί δυόμιση μήνες μετά τις **προηγούμενες Εκλογικές Τάσεις #5**, χρονικό διάστημα κατά το οποίο κυριάρχησε σχεδόν απολύτως **η έξαρση της πανδημίας και το δεύτερο lockdown**, με τις πολλαπλές αποτυπώσεις τους στην καθημερινότητα των πολιτών. Έτσι, το μείζον θέμα της με τη στενή έννοια διαχείρισης της πανδημίας και οι χιλιάδες πλέον απώλειες συνανθρώπων μας, συνδυάστηκε με ζητήματα όπως η κατάσταση του δημόσιου συστήματος υγείας, ο αριθμός των ΜΕΘ, η επάρκεια του ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού και η έμπρακτη στήριξή του (λ.χ. το ζήτημα της υπαγωγής στα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα), οι συνθήκες στα μέσα μαζικής μεταφοράς, τα σχολεία και τα προβλήματα στην τηλεκπαίδευση, η κατάσταση στο λιανεμπόριο και ο «θάνατος» της εστίασης, η επιβίωση του κόσμου του πολιτισμού και πολλά άλλα αντίστοιχα προβλήματα.

Την ίδια στιγμή κατά το δίμηνο αυτό φάνηκε για πρώτη φορά μετά από την τόσο δύσκολη χρονιά το τέλος του «τούνελ», χάρη στις προόδους που σημειώθηκαν με το **εμβόλιο** κατά του κορονοϊού. Η εύλογη μάλιστα ελπίδα ενισχύθηκε από την επικοινωνιακή επένδυση της κυβέρνησης στη διέξοδο αυτή, αν και οι τελευταίες εξελίξεις, ιδίως σε σχέση με τον αριθμό των δόσεων που τελικώς εξασφαλίστηκαν σε κάθε χώρα της Ε.Ε. και στη χώρα μας σε πρώτο χρόνο τουλάχιστον, δείχνουν ότι το πραγματικό χρονοδιάγραμμα των εμβολιασμών θα είναι μεγαλύτερης διάρκειας από τις ελπίδες που αρχικά καλλιεργήθηκαν.

Ταυτόχρονα βέβαια – αν και σε μειωμένη ένταση, αφού το ενδιαφέρον εύλογα μονοπώλησε σχεδόν η πορεία της πανδημίας – συνέχισε να απασχολεί τη δημόσια συζήτηση και το ζήτημα των **ελληνοτουρκικών σχέσεων** και των σχετικών με την Τουρκία αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ και στην Ελλάδα, όπως και στον υπόλοιπο πλανήτη, το ενδιαφέρον συγκέντρωσαν

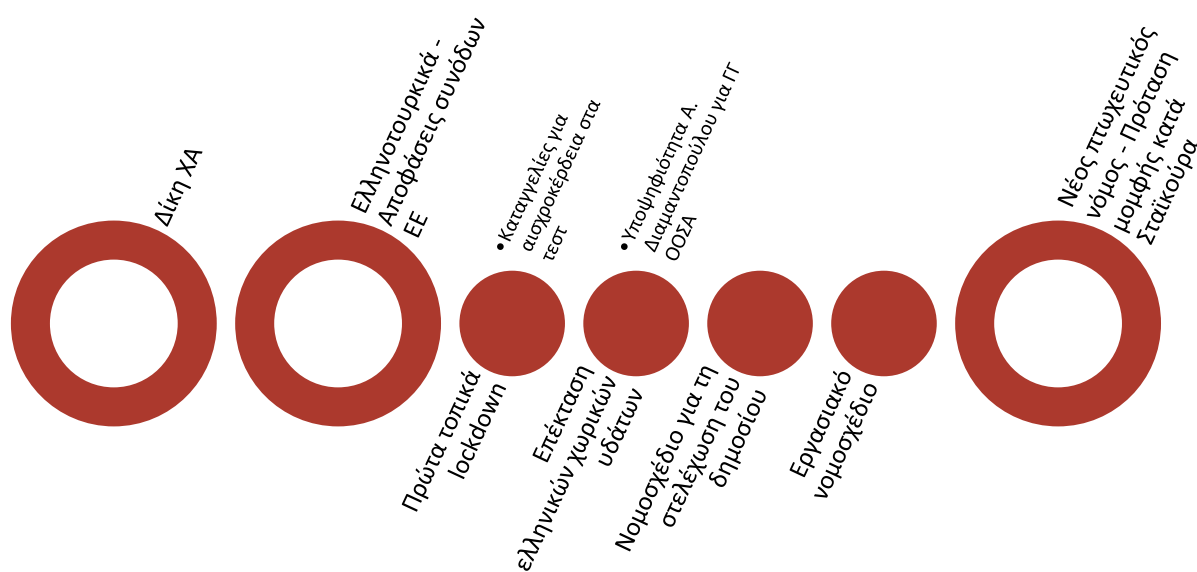
και οι **προεδρικές εκλογές στις ΗΠΑ** και οι προβλέψεις σχετικά με το τι θα σηματοδοτήσει το τέλος της προεδρίας Τραμπ και η περίοδος Μπάιντεν, τόσο για τις ΗΠΑ, όσο και για τον υπόλοιπο πλανήτη.

Επίσης ιστορικής σημασίας γεγονός της περιόδου – παρά το γεγονός ότι σύντομα ο συμβολισμός του «θάφτηκε» επικοινωνιακά πίσω από την εκ νέου ενεργοποίηση της «θεωρίας των δύο άκρων» – υπήρξε αναμφίβολα η ολοκλήρωση της **δίκης της Χρυσής Αυγής** και η καταδίκη της ηγεσίας της για ίδρυση και διεύθυνση εγκληματικής οργάνωσης, αλλά και το τεράστιο κοινωνικό κύμα που συσπειρώθηκε γύρω από το αίτημα της καταδίκης.

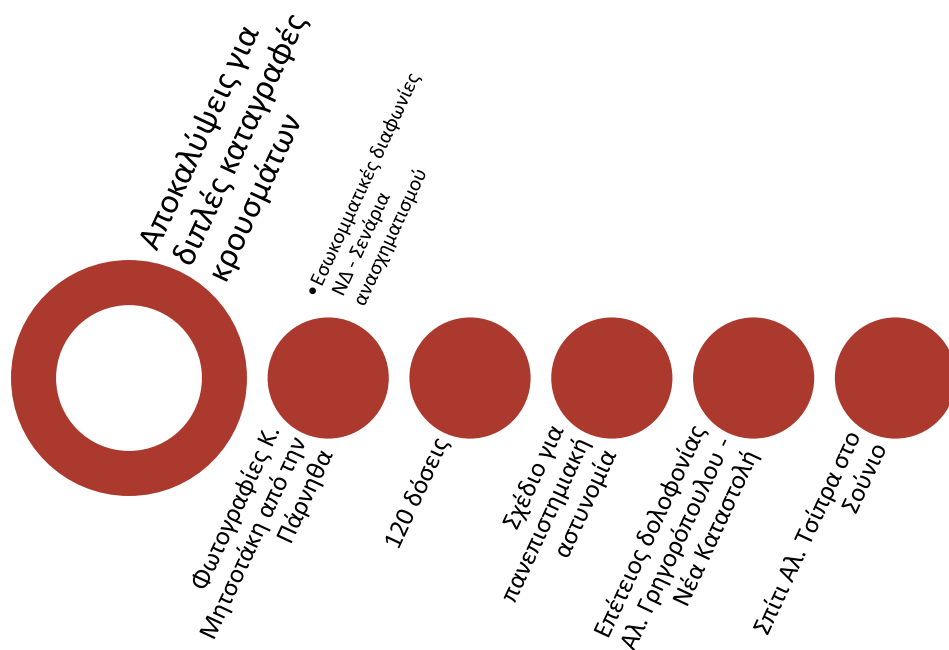
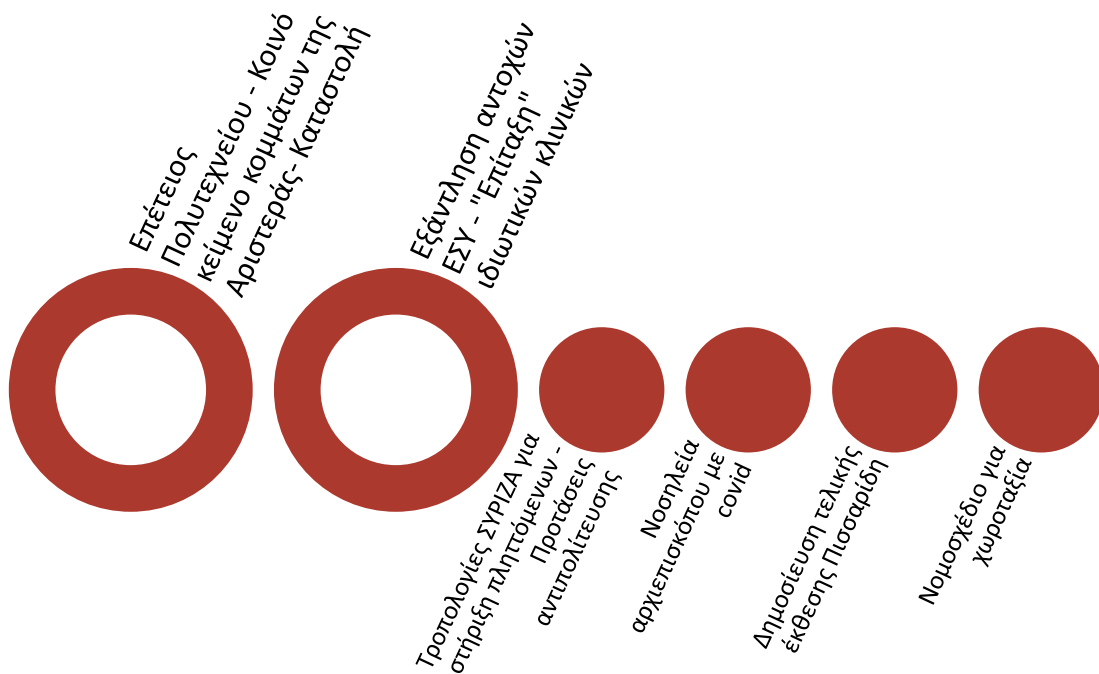
Και, τέλος, η επιλογή της κυβέρνησης – η οποία έχει εκφραστεί ρητά δια στόματος του ίδιου του πρωθυπουργού – να προχωρήσει παρά την πανδημία στην υλοποίηση της ατζέντας της και να προχωρήσει στην **κατάθεση και ψήφιση σχεδίων νόμου, ακόμα και αμφιλεγόμενων** (ενδεικτικά, ο νέος **πτωχευτικός νόμος**, οι ρυθμίσεις για τα **επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων των κολλεγίων**, αλλά και οι εξαγγελθείσες πρωτοβουλίες για τα **εργασιακά** και το **ασφαλιστικό**), σε συνδυασμό και με τις **απαγορεύσεις** που έχουν επιβληθεί εξαιτίας ή/και με πρόσχημα την πανδημία, δημιούργησαν και επιμέρους πεδία σύγκρουσης σε κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο. Αντικείμενο της σύγκρουσης δεν υπήρξε δε μόνο το περιεχόμενο αυτών καθεαυτών των κυβερνητικών πολιτικών – αν και σε πολλές περιπτώσεις η αντιπολίτευση άσκησε πολύ δριμεία κριτική (υπενθυμίζεται λόγου χάρη η πρόταση μομφής προς τον Υπουργό Οικονομικών, κ. Χρ. Σταϊκούρα, με αφορμή τον νέο πτωχευτικό νόμο) – αλλά και το συνολικότερο ζήτημα **της λειτουργίας της δημοκρατίας και του σεβασμού του πυρήνα των δημοκρατικών ελευθεριών** ακόμα και εντός πανδημίας, με χαρακτηριστικότερη περίπτωση το ζήτημα της επετείου του Πολυτεχνείου. Μάλιστα το θέμα αυτό οδήγησε για πρώτη φορά εδώ και πολλές δεκαετίες σε κοινή πολιτική πρωτοβουλία των τριών κοινοβουλευτικών κομμάτων της Αριστεράς (ΣΥΡΙΖΑ, ΚΚΕ και Μέρα25), που υποστηρίχθηκε και από άλλες αριστερές οργανώσεις και ανένταχτους/-ες.

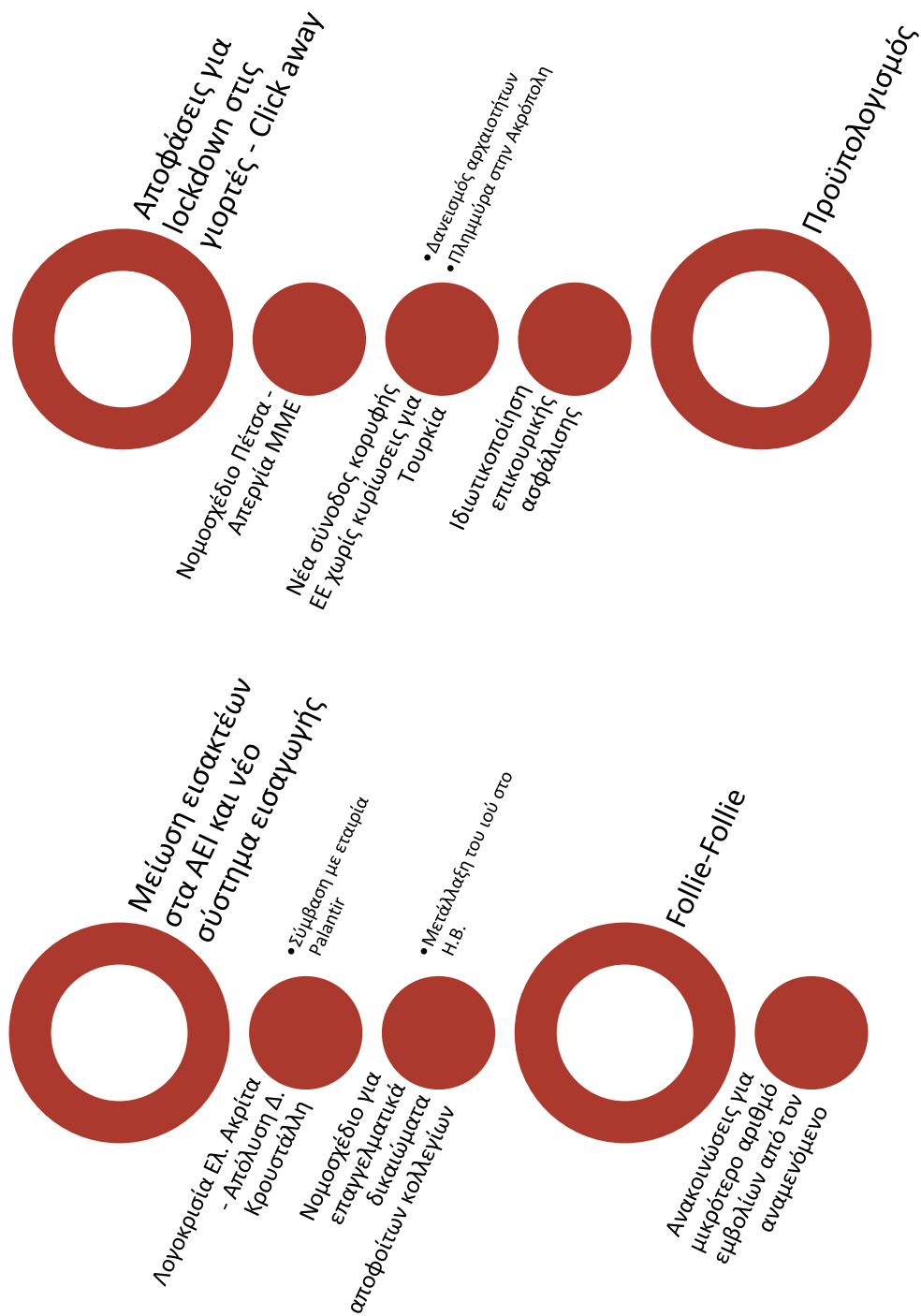
Κυριότερα γεγονότα της περιόδου

Η τρέχουσα έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων** καλύπτει την περίοδο από 15 Οκτωβρίου 2020, οπότε και δημοσιεύτηκαν οι **Εκλογικές Τάσεις #5**, μέχρι και το τέλος Δεκεμβρίου. Τα κυριότερα γεγονότα της περιόδου παρουσιάζονται στο «χρονολόγιο» που ακολουθεί. Όπως και στις προηγούμενες εκδόσεις, στηριζόμαστε στα πρωτοσέλιδα των πολιτικών εφημερίδων πανελλήνιας κυκλοφορίας, χωρίς να ακολουθούμε αυστηρά χρονολογική σειρά, αφού συχνά το ίδιο θέμα επανέρχεται εντός της ίδιας περιόδου στην επικαιρότητα σε διαφορετικές χρονικές στιγμές. Εξάλλου και η πολιτική συνείδηση και η εκλογική συμπεριφορά των ανθρώπων δεν οικοδομείται ad hoc με βάση τις εξελίξεις κάθε συγκεκριμένης στιγμής, αφού όπως έχουμε πει τα πολιτικά γεγονότα, οι τοποθετήσεις και οι πράξεις των πολιτικών δυνάμεων, αλλά και τα κοινωνικά βιώματα **αθροίζονται** και συχνά **επηρεάζουν με τρόπους αδιόρατους** σε πρώτο χρόνο την κοινωνική τάση.

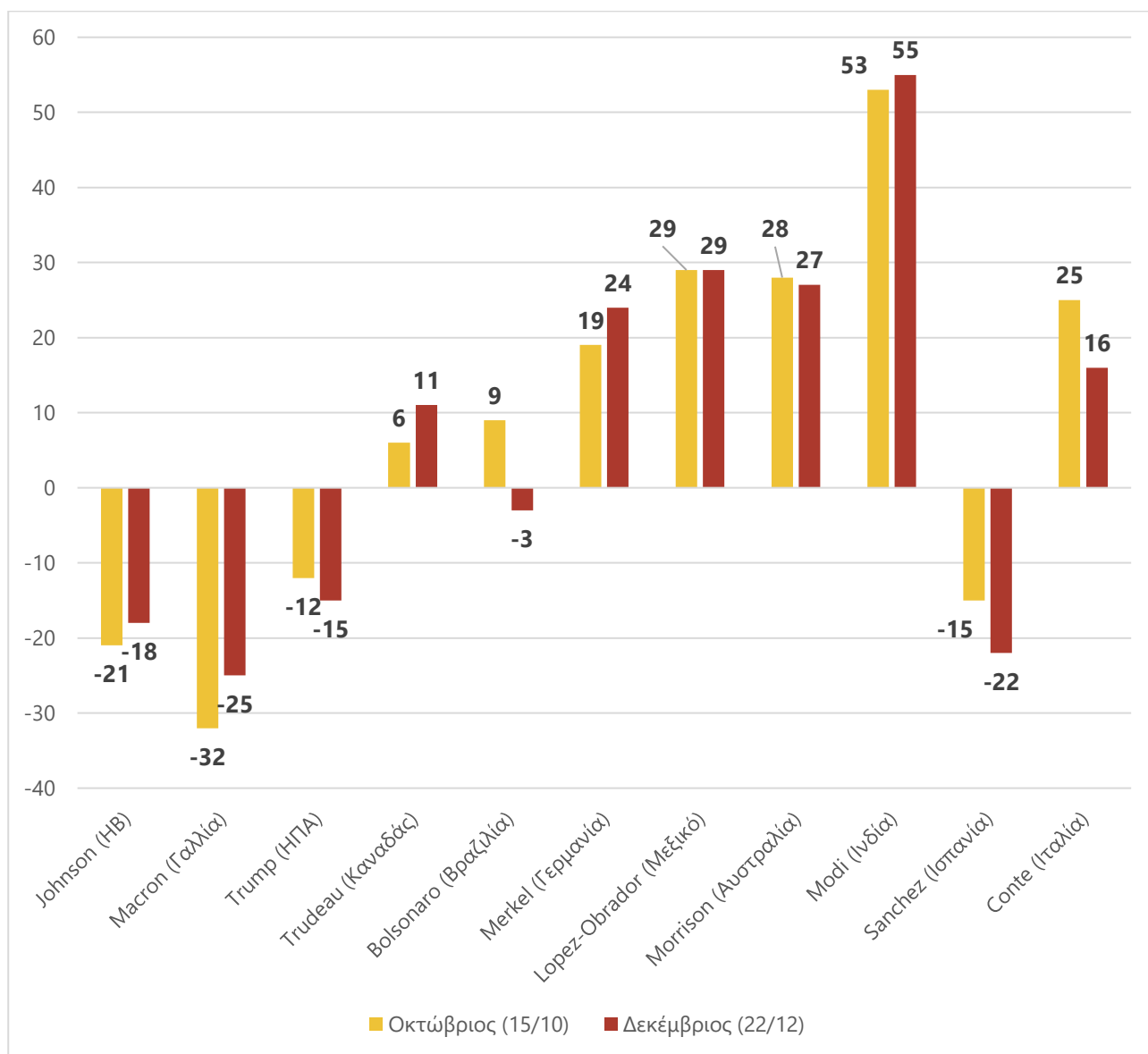

Οι τάσεις στην Ευρώπη & τον κόσμο

Aπό τις **Εκλογικές Τάσεις #4** (Μάιος 2020), τις πρώτες μετά το ξέσπασμα της πανδημίας, ξεκινήσαμε να παραθέτουμε και ορισμένα ενδεικτικά στοιχεία από έρευνες σε διάφορες χώρες, κυρίως της Ευρώπης, σχετικά με την αξιολόγηση των χειρισμών κάθε κυβέρνησης στο θέμα της πανδημίας του covid19 και των στάσεων της κοινής γνώμης έναντι αυτών, καθώς και των δημοσκοπικών επιδόσεων των πολιτικών ηγετών και των κυβερνώντων κομμάτων, εντοπίζοντας την αυτονόητη και συνηθισμένη σε περιόδους κρίσης, όπου οι πολίτες νιώθουν να απειλούνται, τάση συσπείρωσης γύρω από την εκάστοτε πολιτική ηγεσία. Ήδη από τις **Εκλογικές Τάσεις #5** (Οκτώβριος 2020) είχαμε επισημάνει ότι η τάση αυτή φαινόταν να υποχωρεί, τόσο γιατί στις περισσότερες χώρες μετά το πρώτο κύμα η πανδημία (προσωρινά) υποχώρησε, όσο και γιατί οι απαντήσεις που δόθηκαν διέφεραν πλέον σε κάθε χώρα, σε αντίθεση με το αρχικό καθολικό lockdown που αποτέλεσε τον κανόνα σχεδόν παντού στην Ευρώπη.

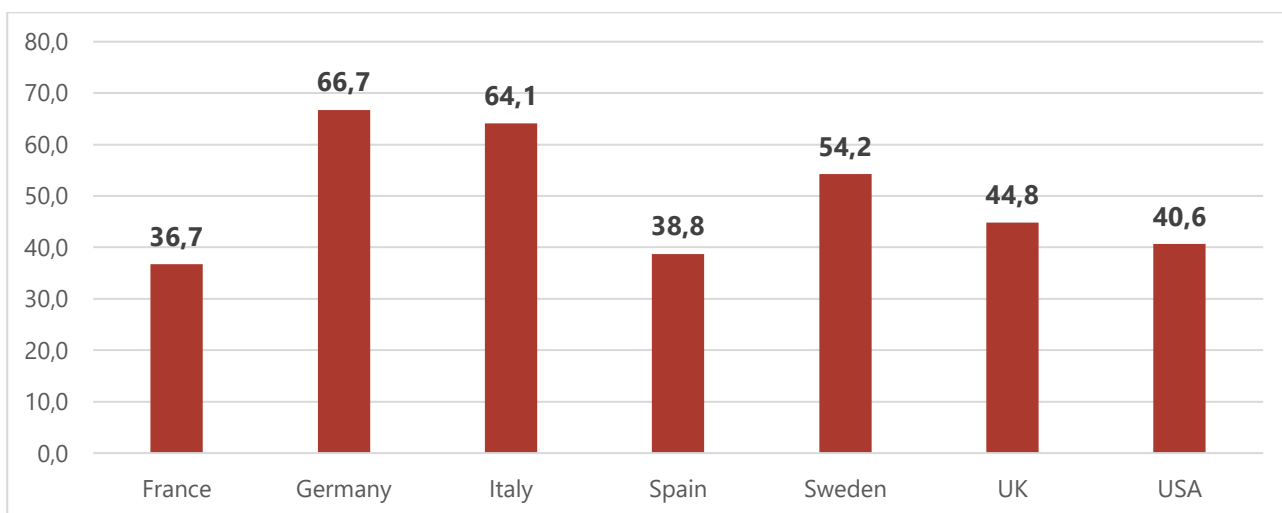
Στην περίοδο που εξετάζουμε, ωστόσο, φαίνεται μια **τάση (χαμηλότερης έστω) επανασυσπείρωσης**, ειδικά στις χώρες που δοκιμάζονται πιο έντονα και εφαρμόζουν και πάλι μέτρα γενικευμένου lockdown. Χαρακτηριστικό είναι λόγου χάρη ότι η καθαρή αποδοχή (θετικές γνώμες μείον αρνητικές) βελτιώνεται – αν και όχι θεαματικά – τόσο για τον Emm. Macron, όσο και για την A. Merkel, ενώ στην Ιταλία και στην Ισπανία που χτυπήθηκαν πολύ σφοδρά από το πρώτο κύμα, όχι όμως το ίδιο από το δεύτερο, υπάρχει μια τάση αποκλιμάκωσης της συσπείρωσης γύρω από την πολιτική τους ηγεσία. Συνολικά, θα έλεγε κανείς ότι επιβεβαιώνεται από τα ως τώρα δεδομένα και των πιο πρόσφατων μετρήσεων αυτό που έχουμε ήδη επισημάνει : ότι η ικανοποίηση από τους κυβερνητικούς χειρισμούς της πανδημίας δεν συνδέεται ευθέως και μονοσήμαντα με τα πραγματικά υγειονομικά αποτελέσματα.

Διάγραμμα 1 : Πώς μεταβλήθηκε η καθαρή αποδοχή (θετικές γνώμες μείον αρνητικές γνώμες) μερικών από τους σημαντικότερους ηγέτες διεθνώς;

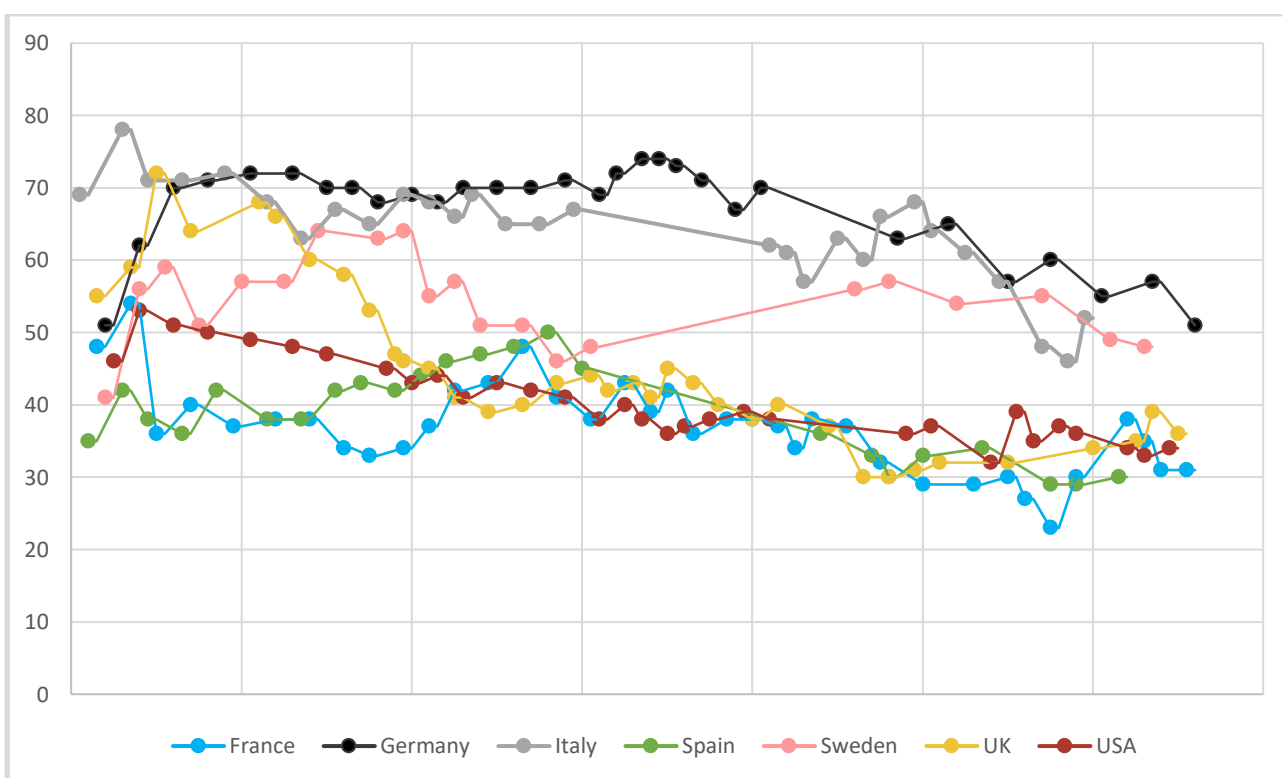

* Πηγή : Επεξεργασία δεδομένων από Morning Consult (<https://morningconsult.com/form/global-leader-approval/>)

Διάγραμμα 2 : Πώς αξιολογούν οι πολίτες τη διαχείριση της πανδημίας από την κυβέρνησή τους; (Μέση επιδοκιμασία με βάση τις επιμέρους μετρήσεις του διαστήματος Μάρτιος-Δεκέμβριος 2020)*

Διάγραμμα 3 : Διαχρονική εξέλιξη της επιδοκιμασίας των κυβερνητικών χειρισμών (Μάρτιος-Δεκέμβριος 2020)*

* Πηγή : Επεξεργασία δεδομένων από YouGov (<https://yougov.co.uk/topics/international/articles-reports/2020/03/17/perception-government-handling-covid-19>)

Στάσεις των Ελλήνων και των Ελληνίδων απέναντι στον covid19

Σε προηγούμενες εκδόσεις των **Εκλογικών Τάσεων** είχαμε παρουσιάσει αναλυτικά στοιχεία για τις στάσεις της ελληνικής κοινωνίας απέναντι στον covid19, καθώς αποτελούσε ένα νέο φαινόμενο. Σε αυτή την – 6^η κατά σειρά – έκδοση δεν θα επαναλάβουμε τα ίδια δεδομένα. Ωστόσο, θεωρούμε ότι είναι κρίσιμο να αναφέρουμε τα συναισθήματα που κυριαρχούν στους πολίτες, αφού αυτά – είτε θετικά είτε αρνητικά – δημιουργούν μία προδιάθεση και λειτουργούν ως καταλύτης για πολιτικές αποφάσεις και συμπεριφορές σε δεύτερο συνήθως χρόνο.

Τα **αρνητικά συναισθήματα** – φόβος, οργή, θυμός και ανασφάλεια – επικρατούν με **75%**, έναντι των **θετικών** – ελπίδα, σιγουριά, ασφάλεια και περηφάνεια – που συγκεντρώνουν το **25%** των απαντήσεων¹. Οι τρεις στους τέσσερις διακατέχονται από αρνητική προδιάθεση. Εδώ πρέπει να σημειωθεί βέβαια ότι **τα συναισθήματα δεν μεταφράζονται με αυτόματο τρόπο σε πολιτικές στάσεις**. Δηλαδή, όσοι έχουν αρνητικά συναισθήματα δεν υιοθετούν αυτόματα αντικυβερνητικές στάσεις ή, αντίστροφα, όσοι έχουν θετικά συναισθήματα δεν είναι απαραίτητο ότι θα επιβραβεύσουν την κυβέρνηση. Γενικά μιλώντας – αν και αυτό αποτελεί και πάλι σχετική απλούστευση – θα μπορούσε κανείς να πει ότι ο φόβος και η ανασφάλεια δεν ευνοούν την πολιτική αμφισβήτηση και την πολιτική ρήξη, καθώς οι άνθρωποι που φοβούνται τείνουν να επιθυμούν τη σταθερότητα και τη διατήρηση του status quo, ακόμα κι αν δεν είναι ικανοποιημένοι με αυτό, και να συσπειρώνονται γύρω από την εκάστοτε ηγεσία. Αντίθετα, η οργή και ο θυμός είναι συνήθως συναισθήματα που τροφοδοτούν πολιτικά την αντιπολίτευση – αν και σπάνια ευνοούν την Αριστερά και συχνά αποτελούν το «καύσιμο» της ακροδεξιάς.

Ταυτόχρονα, ένα δεύτερο στοιχείο που έχει σημασία να αξιολογήσουμε είναι ότι οι πολίτες ιεραρχούν ως σημαντικότερο πρόβλημα την πανδημία με 48% και την οικονομία και τις επιπτώσεις της πανδημίας σε αυτή με 44% - ευρήματα που είναι παρόμοια, με μικρές αποκλίσεις,

¹ Πηγή : Έρευνα «Τάσεις» της εταιρίας MRB, Δεκέμβριος 2020

σε όλες τις έρευνες. Επομένως, αυτά τα δύο στοιχεία – που μάλιστα εκ πρώτης τουλάχιστον όψεως είναι μεταξύ τους αντιφατικά και αλληλοσυγκρουόμενα – παίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση των απόψεων των πολιτών.

Μεταξύ των δύο αυτών στοιχείων, της προστασίας της υγείας έναντι της πανδημίας αφ' ενός και της επανεκκίνησης της οικονομίας και της αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης αφ' ετέρου υπάρχει τους τελευταίους μήνες ένα εκκρεμές : Ανάλογα με το πόσο δύσκολα είναι τα πράγματα στο υγειονομικό πεδίο, τότε δίνεται προβάδισμα στο ένα και πότε στο άλλο θέμα. Συνολικά ωστόσο, και όσο ο χρόνος που περνάμε σε συνθήκες πανδημίας επιμηκύνεται – άρα και οι οικονομικές επιπτώσεις βαθαίνουν – θα λέγαμε ότι ο φόβος «να μην αρρωστήσω εγώ και η οικογένειά μου», σταδιακά συναντιέται με τον φόβο του «πώς θα ζήσω εγώ και η οικογένειά μου».

Τα δημοσκοπικά ευρήματα της περιόδου

Ποιες έρευνες περιλαμβάνονται στην ανάλυση

Η προηγούμενη έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων** δημοσιεύτηκε στις 15 Οκτωβρίου του 2020, αμέσως μετά την ολοκλήρωση του κύκλου της παρουσίας των πολιτικών αρχηγών στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης και το τέλος της τουριστικής περιόδου, και περιελάμβανε όλες τις έρευνες που είχαν δει το φως της δημοσιότητας ως την ημερομηνία εκείνη. Στους περίπου δύομιση μήνες που ακολούθησαν δημοσιεύτηκαν **23 έρευνες** – αριθμός λίγο μεγαλύτερος από άλλες χρονιές για το αντίστοιχο χρονικό διάστημα, αφού ο covid19 αποτέλεσε ουσιαστικό κίνητρο για την αναζήτηση των επιπτώσεων στην κοινωνική και πολιτική ζωή της χώρας, καθώς και για την ανίχνευση των στάσεων της κοινής γνώμης γύρω από τις αιτίες του δεύτερου ισχυρότερου κύματος της πανδημίας, τις ευθύνες της κυβέρνησης στην προετοιμασία και αντιμετώπισή του κ.ο.κ.

Τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην ανάλυσή μας προέρχονται από τις εξής 23 δημοσιοποιημένες έρευνες κατά χρονολογική σειρά, υπενθυμίζοντας ότι τα αριθμητικά στοιχεία βγαίνουν από τους μέσους όρους όλων των ερευνών που δημοσιεύτηκαν στο συγκεκριμένο χρονικό διάστημα:

A/A	ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
1	ALCO	6-10/10
2	MARC	10-13/10
3	OPINION POLL	12-15/10
4	METRON ANALYSIS	21/10
5	PALMOS ANALYSIS	19-21/10
6	INTERVIEW	16-21/10
7	PULSE	19-23/10
8	GPO	29/10
9	ALCO	6-11/11
10	GPO	9-11/11
11	OPINION POLL	4-14/11

12	ΚΑΠΑ RESEARCH	16/11
13	INTERVIEW	23/11
14	PALMOS ANALYSIS	21-25/11
15	MRB	24/11
16	ΚΑΠΑ RESEARCH	17-19/11
17	PULSE	24-26/11
18	PRORATA	24-27/11
19	INTERVIEW	26/11-2/12
20	INTERVIEW	3-8/12
21	ALCO	3-9/12
22	MRB	27/11-11/12
23	PULSE	12-16/12

Με άλλα λόγια, στην ανάλυση περιλαμβάνονται : Τέσσερις (4) έρευνες της εταιρίας Interview, από τρεις (3) έρευνες των εταιριών Alco και Pulse, από δύο (2) έρευνες των εταιριών Opinion Poll, Palmos Analysis, GPO, ΚΑΠΑ Research και MRB και από μία (1) έρευνα των εταιριών Marc, Metron Analysis και Prorata

Όπως είχαμε επισημάνει και στην [προηγούμενη έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων**](#), **κάθε εταιρεία** παρουσιάζει στις έρευνές της μια – διαφορετική σε κάθε περίπτωση – **επιστημονική μεροληψία** που έχει σχέση με την μεθοδολογία που ακολουθεί. Επομένως, γίνεται κατανοητό ότι όταν σε ένα δείγμα ερευνών που μελετάμε κάποια εταιρεία έχει **περισσότερες έρευνες**, ενισχύεται αντικειμενικά η **επίδραση** της δικής της μεροληψίας στους εξαγόμενους μέσους όρους. Για να γίνει καλύτερα κατανοητή πρακτικά αυτή η μεροληψία που αναφέραμε, δημοσιεύουμε έναν πίνακα με τους μέσους όρους της πρόθεσης ψήφου με βάση το σύνολο των ερευνών που έχει δημοσιοποιήσει κάθε εταιρεία από αυτές που περιλαμβάνουμε στην ανάλυσή μας, από τις εκλογές του Ιουλίου του 2019 μέχρι και σήμερα. Είναι κατανοητό ότι κάτι ανάλογο συμβαίνει και στις υπόλοιπες ερωτήσεις που σταθερά μελετάμε στις [Εκλογικές Τάσεις](#).

A/A	ΕΤΑΙΡΙΑ	ΝΔ	ΣΥΡΙΖΑ	ΚΙΝΑΛ	ΚΚΕ	ΕΛΛ.ΛΥΣΗ	ΜΕΡΑ25	ΛΟΙΠΑ	ΔΞ/ΔΑ
1	INTERVIEW	40,1%	21,1%	6,6%	4,7%	4,6%	3,0%	6,8%	13,1%
2	ALCO	36,7%	22,2%	6,2%	5,2%	3,7%	2,7%	6,4%	16,9%
3	PULSE	40,4%	23,5%	6,6%	5,4%	4,1%	2,9%	6,4%	10,7%
4	GPO	38,8%	22,5%	6,0%	4,9%	4,0%	2,5%	5,0%	16,3%
5	MRB	37,3%	23,7%	6,0%	4,9%	3,6%	2,7%	3,2%	18,6%
6	OPINION POLL	41,1%	20,6%	5,2%	5,0%	3,6%	2,7%	3,7%	18,1%
7	PALMOS	31,2%	20,3%	4,9%	5,1%	3,4%	2,8%	8,1%	24,2%
8	ΚΑΠΑΡΕSEARCH	37,4%	23,6%	5,4%	4,4%	3,6%	2,7%	4,9%	18,0%
9	MARC	41,7%	22,6%	6,2%	5,2%	3,3%	2,4%	4,4%	14,2%
10	METRON ANALYSIS	37,8%	20,2%	5,3%	4,7%	4,0%	3,0%	4,6%	20,4%
11	PRORATA	37,6%	24,1%	5,2%	4,4%	3,4%	2,7%	6,8%	15,8%

Βαθμός ικανοποίησης από την κυβέρνηση και την αξιωματική αντιπολίτευση

Ηδη από την προηγούμενη έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων** είχαμε επισημάνει ότι τα ποσοστά ικανοποίησης από την κυβέρνηση σημείωναν σημαντική πτώση, φαινόμενο που συνεχίζεται για δεύτερη φορά και στην περίοδο που μελετάμε, συγχρόνως με μία τάση αύξησης της θετικής άποψης γενικά για την αξιωματική αντιπολίτευση και τις προτάσεις της. Μάλιστα, αυτή η γενική τάση αποτυπώνεται με μεγαλύτερη ενάργεια όταν στις απαντήσεις επί συγκεκριμένων πλευρών της κυβερνητικής πολιτικής², όπως ενδεικτικά :

- Στο ερώτημα αν η κυβέρνηση προετοιμάστηκε μετά το πρώτο lockdown για την αντιμετώπιση του δεύτερου κύματος, το **63%** απαντάει αρνητικά.
- Στο ερώτημα αν ενίσχυσε το ΕΣΥ, το **64%** απαντάει επίσης αρνητικά.
- Στο ερώτημα αν έκανε λάθος στο άνοιγμα του τουρισμού, το **58%** απαντάει ναι.

² Πηγή : Έρευνα Palmos Analysis, για την εφημερίδα «Η Αυγή» (Νοέμβριος 2020) και έρευνα ΚΑΠΑ Research (Νοέμβριος 2020)

- Αντίστοιχα, στο ερώτημα αν η κατάσταση στα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς παίζει σημαντικό ρόλο στη μετάδοση της πανδημίας, το **77%** απαντάει καταφατικά.
- Αλλά και στο πεδίο της οικονομίας και σε ό,τι αφορά στα μέτρα στήριξης των επιχειρήσεων και των εργαζομένων, οι πολίτες σε ποσοστό **59%** θεωρούν ότι δεν είναι αρκετά.

Αντίστροφα, **μεγάλη αποδοχή καταγράφεται για τις συγκεκριμένες προτάσεις που κατέθεσε ο ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ³**, καθώς :

- Με τη δωρεάν συνταγογράφηση των τεστ για τον covid19 συμφωνεί το **94%**
- Με την δημοσιοποίηση των πρακτικών της επιτροπής των λοιμοξιολόγων συμφωνεί το **74%**
- Με την αναστολή ισχύος του νέου πτωχευτικού νόμου συμφωνεί το **67%**, κάτι που αναγκάστηκε η κυβέρνηση να αποδεχτεί, έστω και με καθυστέρηση
- Αλλά ακόμα και με την πολιτικά «σκληρή» πρόταση για Υπουργό Υγείας κοινής αποδοχής συμφωνεί ένα μεγάλο ποσοστό της τάξης του **46%**.

Τέλος για πρώτη φορά μετά τις εκλογές του Ιουλίου 2019, εμφανίζεται ότι ο ΣΥΡΙΖΑ – ΠΣ έχει μικρό προβάδισμα έναντι της ΝΔ στις απαντήσεις σε σχέση με τη στήριξη των ασθενέστερων κοινωνικών ομάδων⁴. Αυτό που επίσης έχει σημασία είναι ότι η κοινωνική αποδοχή των προτάσεων του ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ διαπερνά οριζόντια τους ψηφοφόρους όλων των κομμάτων, περιλαμβανομένων και των ψηφοφόρων της Νέας Δημοκρατίας, γεγονός που μας επιτρέπει να ισχυριστούμε ότι **εμφανίζονται κάποια σημάδια υποχώρησης ενός «αντι-ΣΥΡΙΖΑ» ρεύματος που είχε δημιουργηθεί κατά την περίοδο της κυβερνητικής του θητείας.**

Όλα τα παραπάνω στοιχεία εξηγούν και την πτώση στην ικανοποίηση από την κυβέρνηση της ΝΔ και την άνοδο της ικανοποίησης από τις προτάσεις της αξιωματικής αντιπολίτευσης.

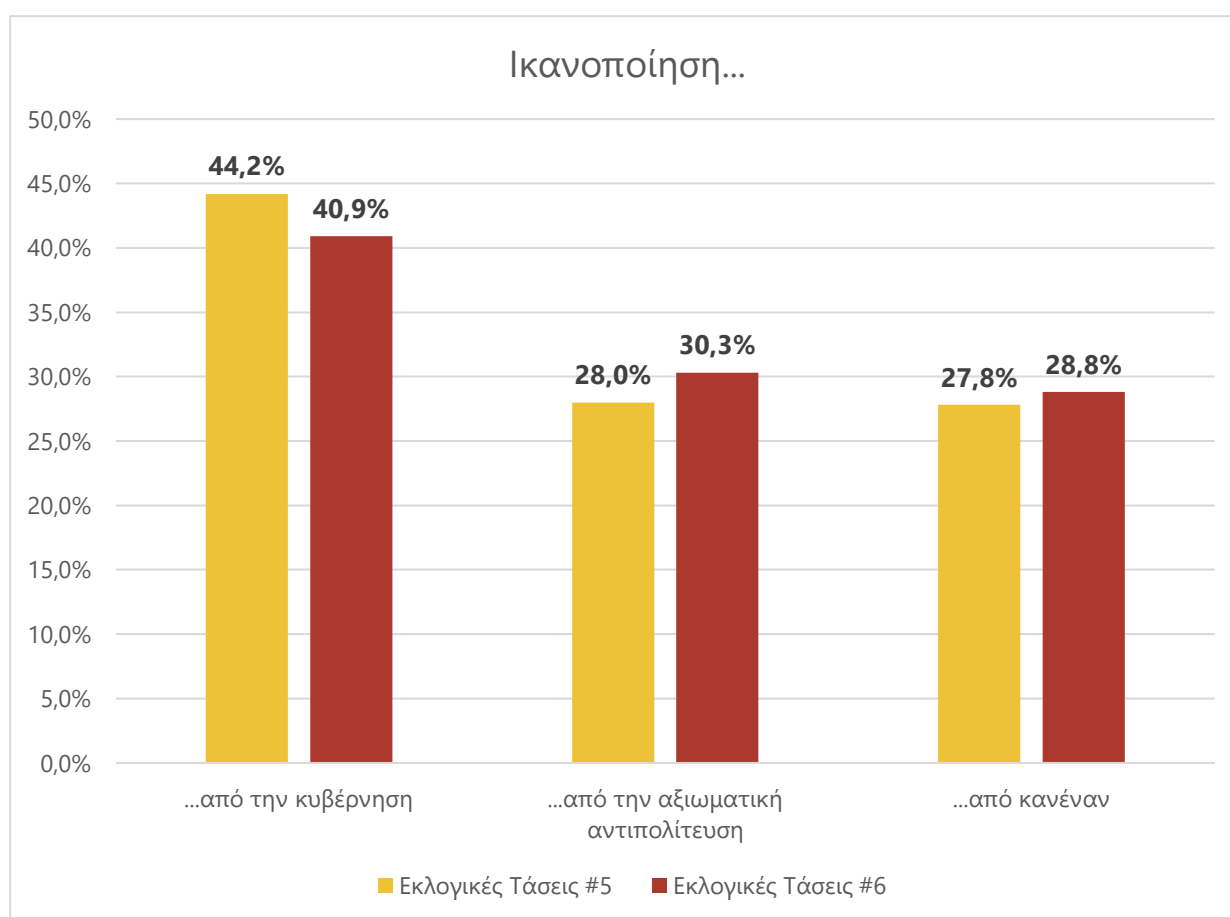
³ Πηγή : Έρευνα της Palmos Analysis για την εφημερίδα «Η Αυγή» (Νοέμβριος 2020).

⁴ Πηγή : Έρευνα «Τάσεις» της εταιρίας MRB (Δεκέμβριος 2020).

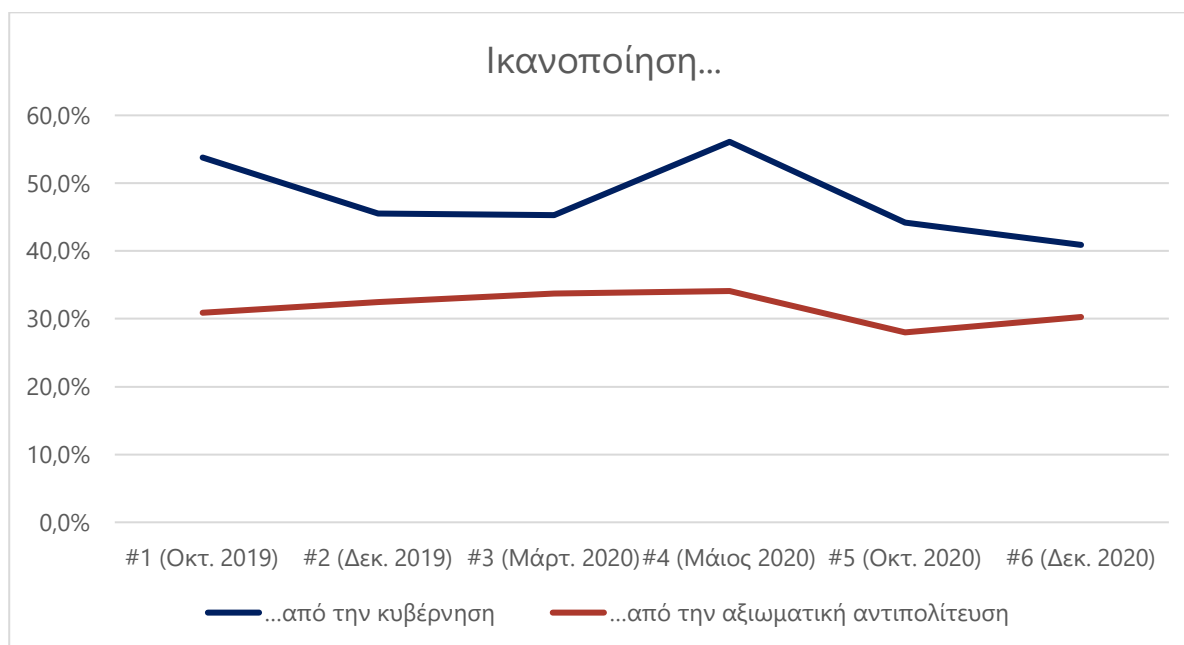

Παρατηρούμε όμως από τα προηγούμενα στοιχεία ότι η γενική πτώση της ΝΔ αλλά και η γενική άνοδος του ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ υπολείπονται των στοιχείων και της εικόνας που έχουμε από τις απαντήσεις για τα επιμέρους στοιχεία. Στο ερώτημα γιατί συμβαίνει αυτό θα πρέπει να συνυπολογίσουμε δύο στοιχεία : αφ' ενός, **ο φόβος που εύλογα προκαλείται από την ένταση του δεύτερου κύματος της πανδημίας, δημιουργεί εκ νέου της προϋποθέσεις επανασυσπείρωσης γύρω από την κυβέρνηση ή, καλύτερα, «αναβολής» της κριτικής προς αυτή και, αφ' ετέρου, η ανανέωση της εμπιστοσύνης και της υποστήριξης προς την αξιωματική αντιπολίτευση θα χρειαστεί λίγο ακόμη χρόνο** προκειμένου να ανακάμψει από την αναπόφευκτη φθορά που αυτή υπέστη ως κυβέρνηση.

Διάγραμμα 4 : Τι ποσοστό της ελληνικής κοινωνίας είναι ικανοποιημένο από την κυβέρνηση και από την αξιωματική αντιπολίτευση, αντίστοιχα;

Διάγραμμα 5 : Πόσο ικανοποιημένοι είναι οι πολίτες από την κυβέρνηση και από την αξιωματική αντιπολίτευση (ανά έκδοση των Εκλογικών Τάσεων);

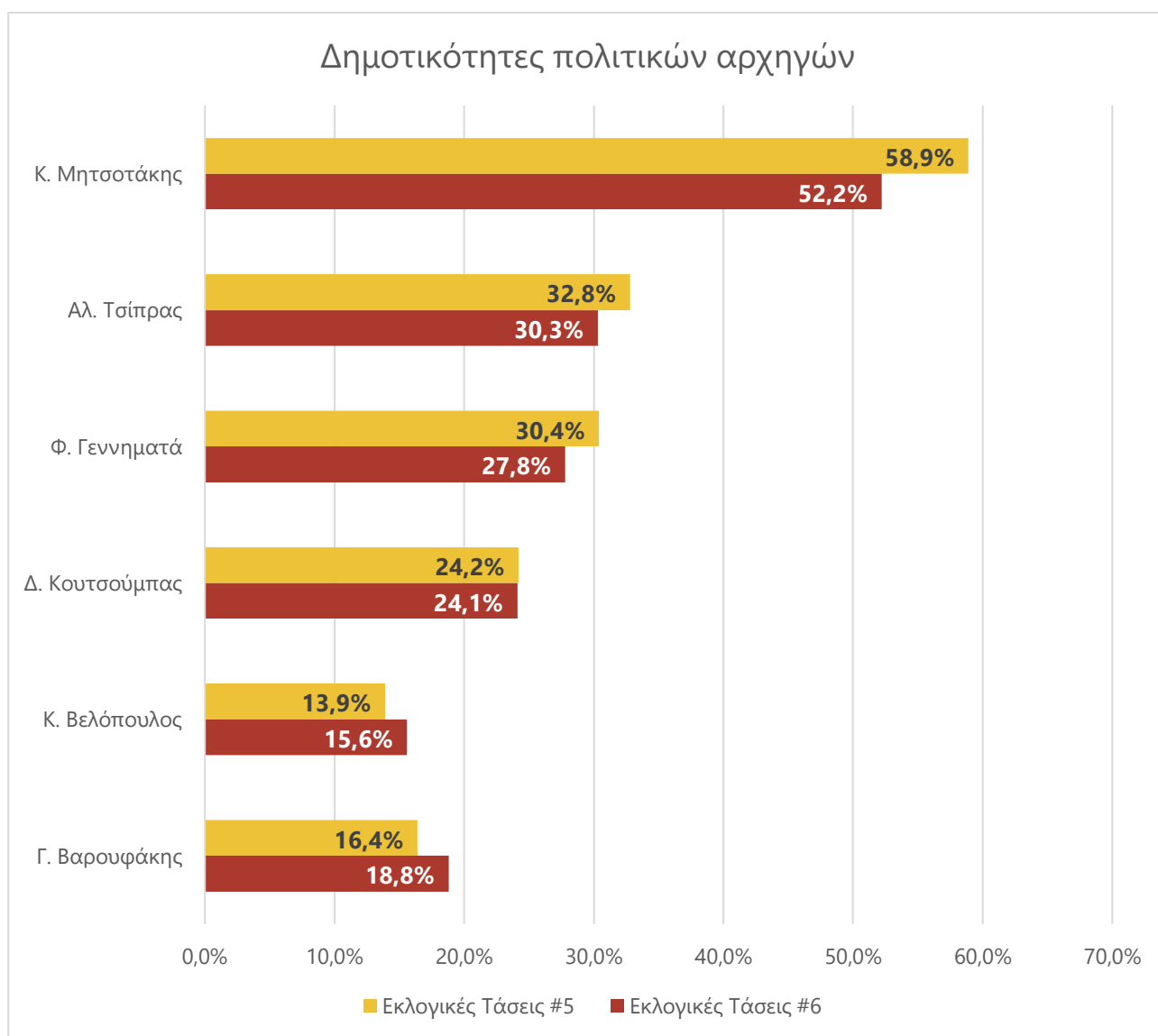

Δημοτικότητα πολιτικών αρχηγών

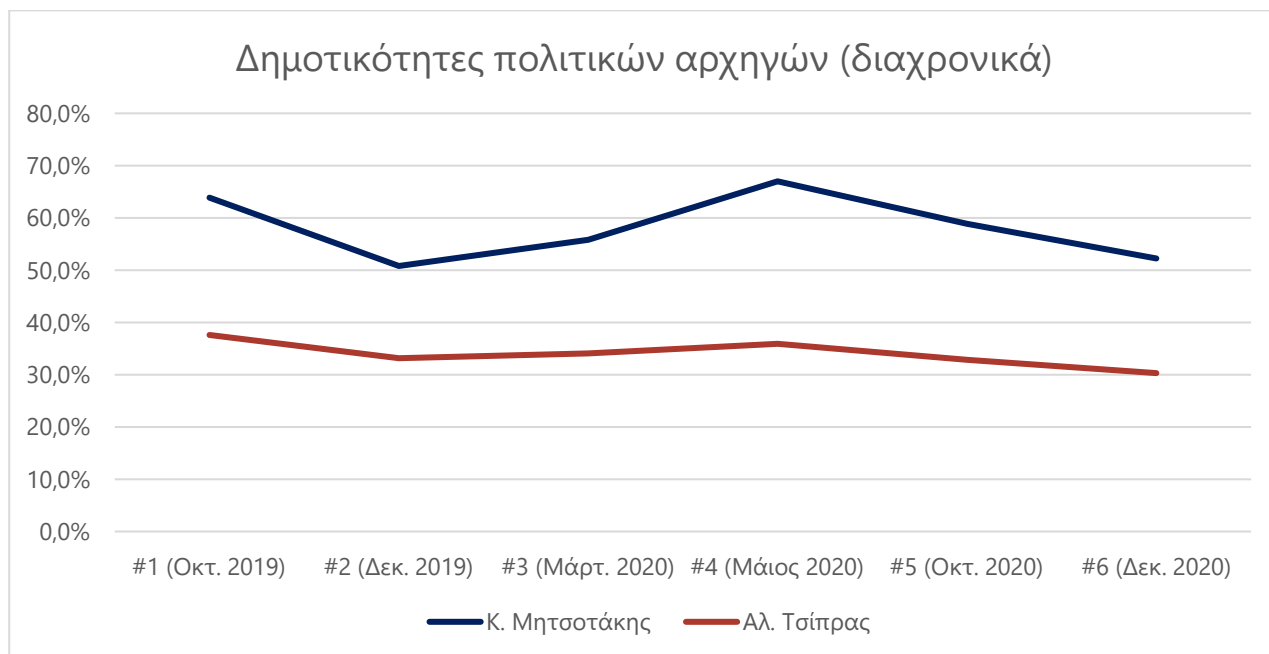
Aν και επιμένουμε να υπενθυμίζουμε τη μειωμένη αναλυτική αξία του δείκτη της δημοτικότητας των πολιτικών αρχηγών, βλέπουμε και στην περίοδο που μελετάμε να επιμένει η «*εικόνα μιας γενικευμένης απογοήτευσης των πολιτών*» από την πολιτική ηγεσία του τόπου, που επισημάναμε και στην προηγούμενη έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων**, στοιχείο που πιθανόν να αποτελεί **εκδήλωση της αγωνίας των πολιτών και αναζήτηση μιας στιβαρής ηγεσίας σε συνθήκες παρατεταμένης και πολυεπίπεδης κρίσης**. Το σημαντικότερο εύρημα του συγκεκριμένου δείκτη είναι το γεγονός ότι – για δεύτερη συνεχόμενη φορά – **τη μεγαλύτερη μείωση της δημοτικότητάς του καταγράφει ο πρωθυπουργός Κ. Μητσοτάκης (-6,7%)**, σε σύγκριση με όλους τους υπόλοιπους πολιτικούς αρχηγούς, που παρουσιάζουν είτε μικρή μείωση, είτε σταθερότητα είτε και μικρή αύξηση της δημοτικότητάς τους. Φαίνεται λοιπόν ότι ο

πρωθυπουργός έχει αρχίσει να **ξοδεύει σημαντικό πολιτικό κεφάλαιο**, αφού οι πολίτες του χρεώνουν πια και προσωπικά την ευθύνη για τα λάθη και τις καθυστερήσεις της κυβέρνησης.

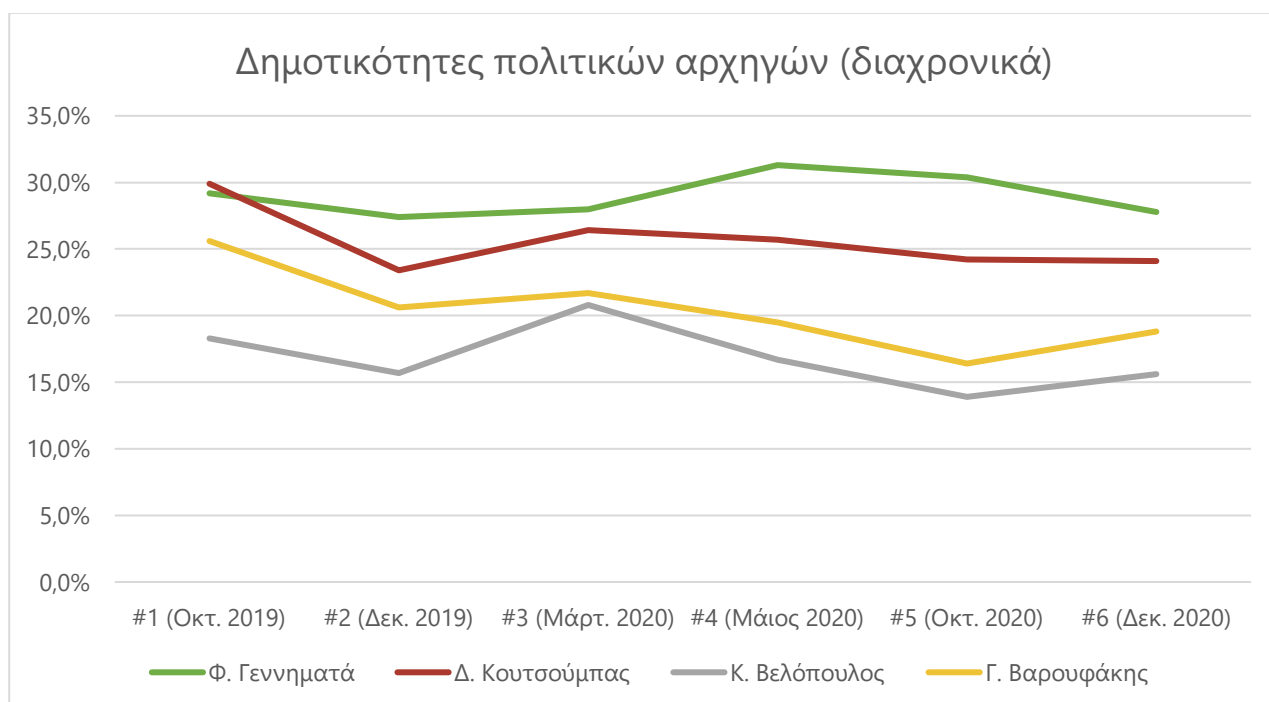
Διάγραμμα 6 : Τι ποσοστό των πολιτών έχει θετική γνώμη για καθέναν/καθεμία από τους/τις πολιτικούς αρχηγούς;

Διάγραμμα 7 : Διαχρονική εξέλιξη της δημοτικότητας κάθε πολιτικού αρχηγού (με βάσει τις επιμέρους εκδόσεις των Εκλογικών Τάσεων) - Κ. Μητσοτάκης, Αλ. Τσίπρας

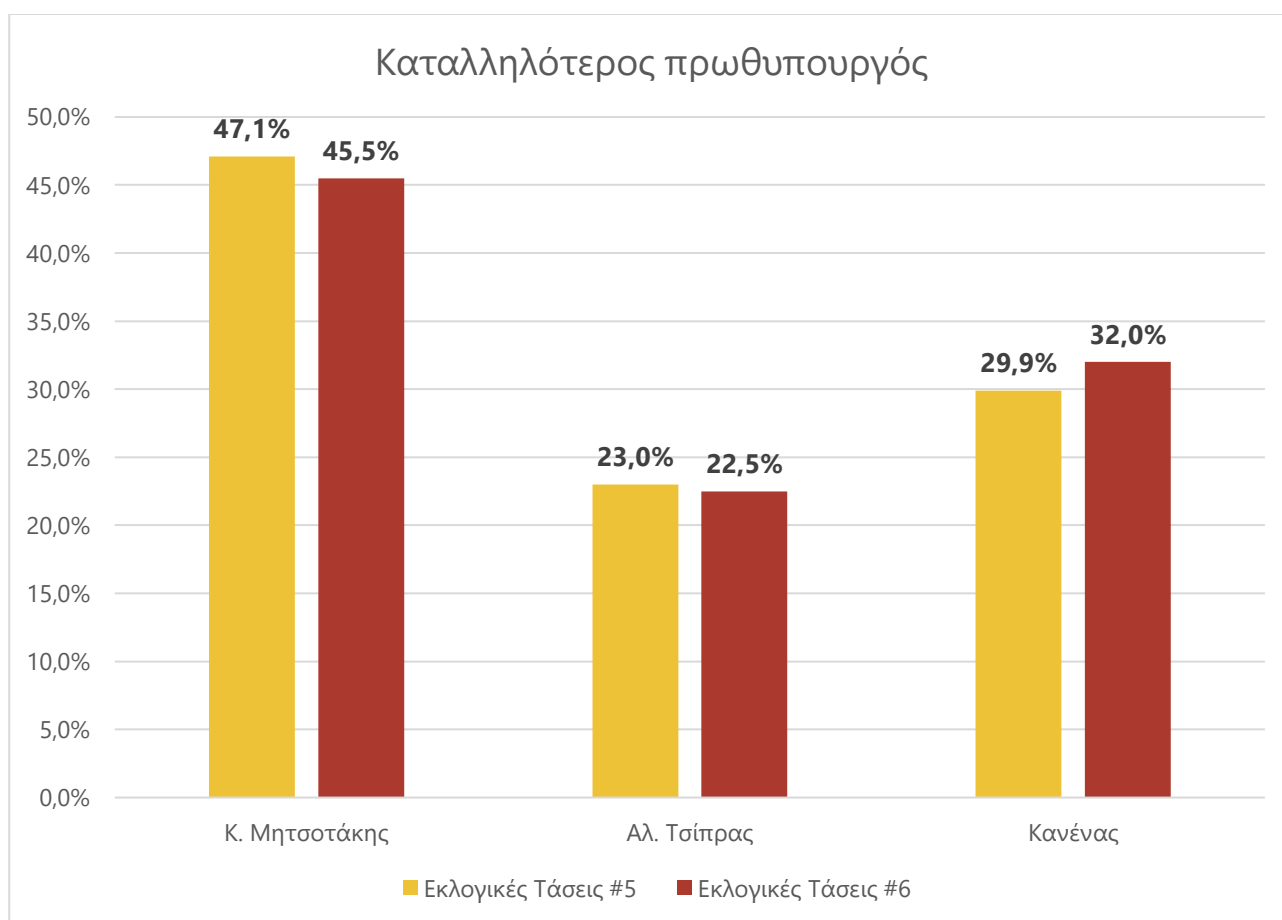
Διάγραμμα 8 : Διαχρονική εξέλιξη της δημοτικότητας κάθε πολιτικού αρχηγού (με βάσει τις επιμέρους εκδόσεις των Εκλογικών Τάσεων) - Φ. Γεννηματά, Δ. Κουτσούμπας, Κ. Βελόπουλος, Γ. Βαρουφάκης

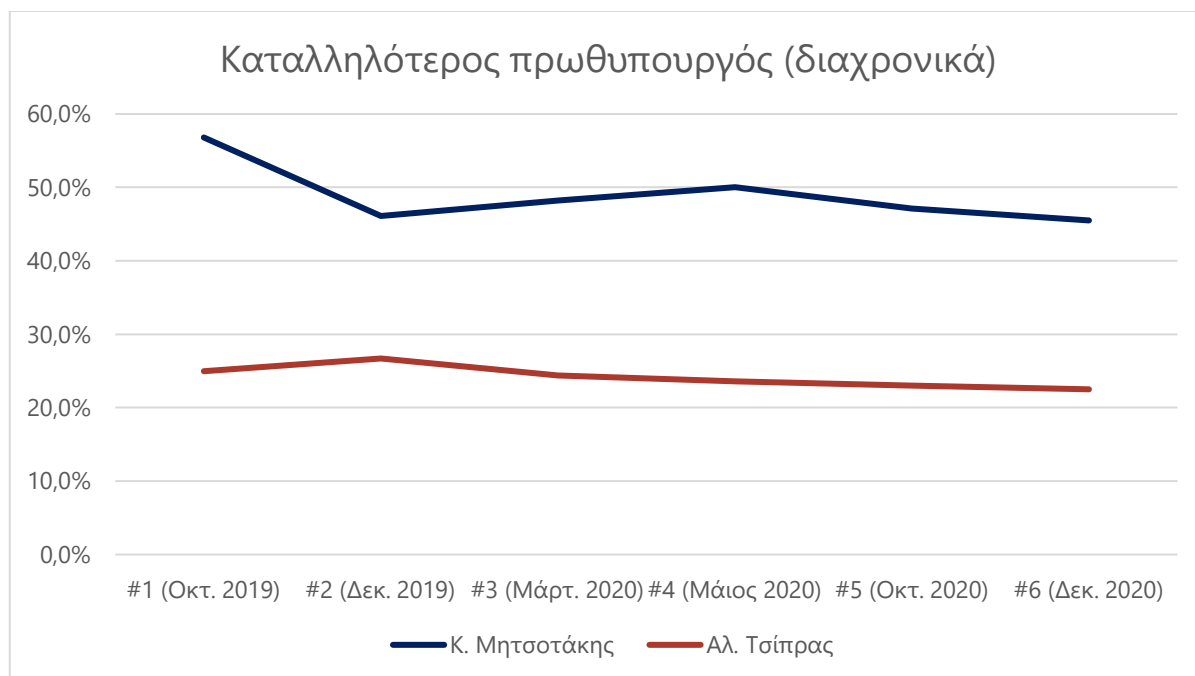
Καταλληλότερος πρωθυπουργός

Μικρότερη, όπως είναι αναμενόμενο, πτώση παρουσιάζει ο Κ. Μητσοτάκης στον δείκτη περί του καταλληλότερου πρωθυπουργού – καθώς όπως έχουμε επισημάνει και στο παρελθόν, ο δείκτης αυτός είναι παραδοσιακά ο τελευταίος που ανατρέπεται. Έτσι, **ο Κ. Μητσοτάκης παρουσιάζει πτώση της τάξης του 1,6%**, γεγονός που αποδεικνύει ότι – παρά τα πλήγματα που έχει δεχτεί η δημοτικότητά του – εξακολουθεί να καλύπτει και συγχρόνως να συγκρατεί την ΝΔ. Αντίστοιχα, ο Αλ. Τσίπρας παρουσιάζει μια **σταθερότητα**, καταγράφοντας ποσοστά λίγο πάνω από την αντίστοιχη εικόνα του ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ.

Διάγραμμα 9 : Ποιον θεωρούν οι πολίτες καταλληλότερο ως πρωθυπουργό;

Διάγραμμα 10 : Ποιον θεωρούν οι πολίτες καταλληλότερο πρωθυπουργό (διαχρονικά);

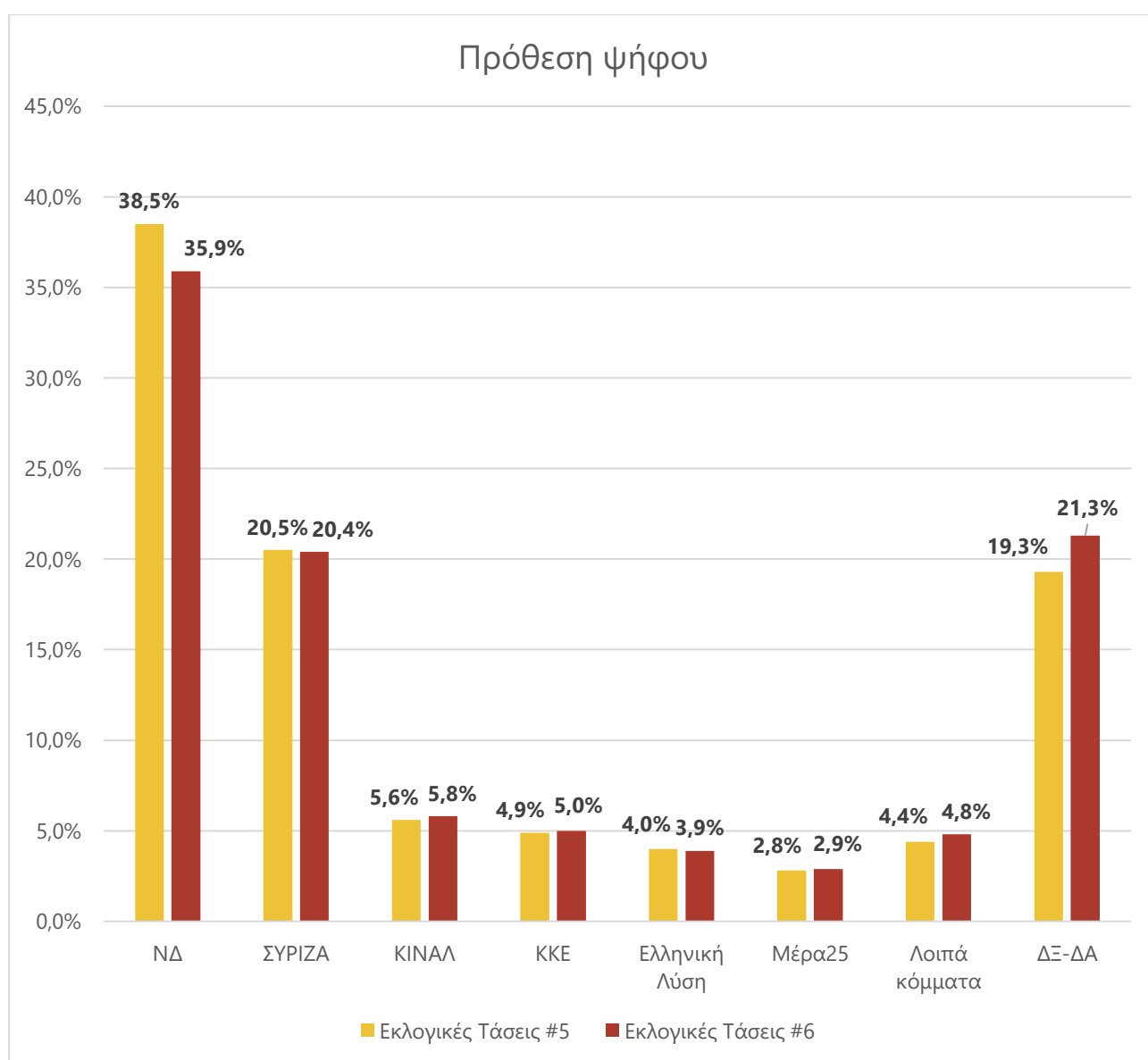
Πρόθεση ψήφου

Όλα τα προηγούμενα ευρήματα αποτυπώνονται, όπως είναι λογικό, στην πρόθεση ψήφου. **Το σύνολο των πολιτικών κομμάτων της αντιπολίτευσης παρουσιάζει σταθερότητα, ενώ η Νέα Δημοκρατία συνεχίζει να παρουσιάζει πτώση – κατά 2,6% στην περίοδο που μελετάμε – τροφοδοτώντας κατ’ αρχήν όχι την εκλογική βάση κάποιου άλλου κόμματος, αλλά την «γκρίζα ζώνη» της αδιευκρίνιστης ψήφου.**

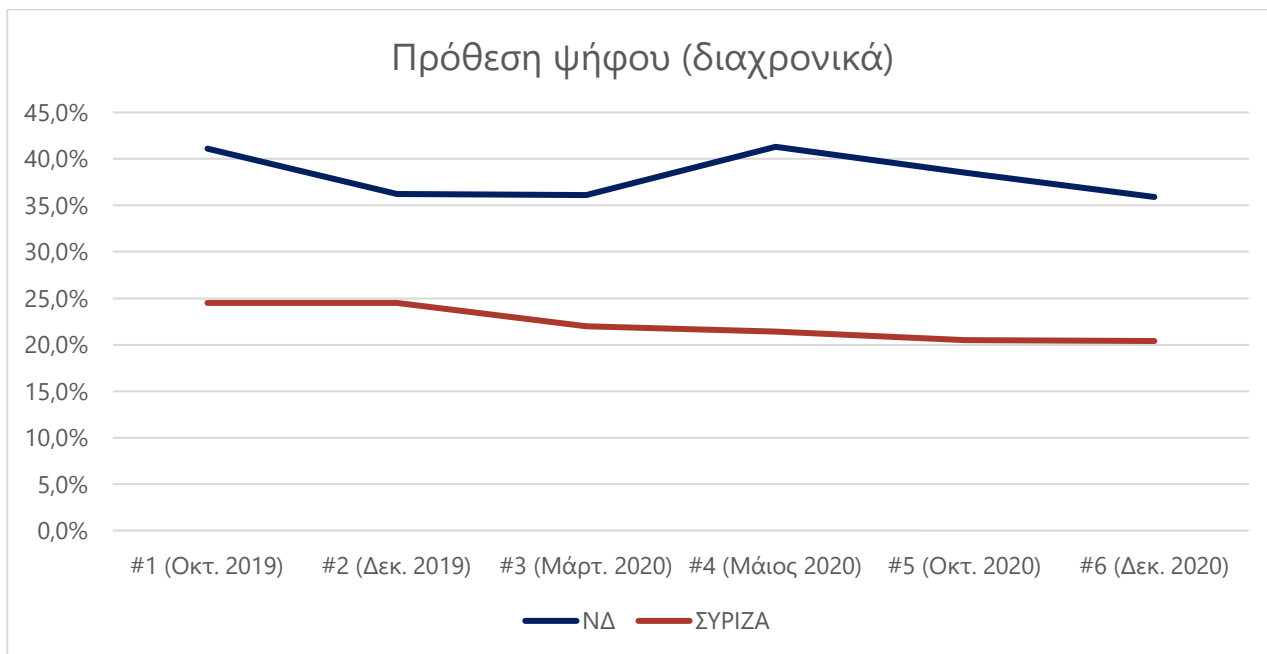
Παρόλο η πρόθεση ψήφου συγκεντρώνει το εύλογο ενδιαφέρον όλων μας και, φυσικά, των ΜΜΕ, πρέπει να διαβάζουμε τα σχετικά ευρήματα παίρνοντας υπόψη τρεις **παραμέτρους**: **Πρώτον, δεν είμαστε σε προεκλογική περίοδο, άρα οι απαντήσεις στις έρευνες είναι περισσότερο «χαλαρές».** **Δεύτερον, τα συναισθήματα** που νοιώθουν οι πολίτες – στα οποία αναφερθήκαμε παραπάνω – είναι η πρώτη ύλη για οποιαδήποτε αλλαγή και προς οποιαδήποτε

κατεύθυνση, η οποία μπορεί να γίνεται ορατή σε επίπεδο εκλογικής συμπεριφοράς σε δεύτερο χρόνο. **Τρίτον**, τα **ποσοστά ικανοποίησης** από την κυβέρνηση (40,9%) και την αξιωματική αντιπολίτευση (30,3%), στα οποία αναφερθήκαμε και τα οποία πρέπει να διαβάζονται συμπληρωματικά με την πρόθεση ψήφου, δείχνουν ότι σε αυτή την χρονική περίοδο τα δύο μεγαλύτερα κόμματα κινούνται περίπου στα εκλογικά αποτελέσματα των τελευταίων εκλογών.

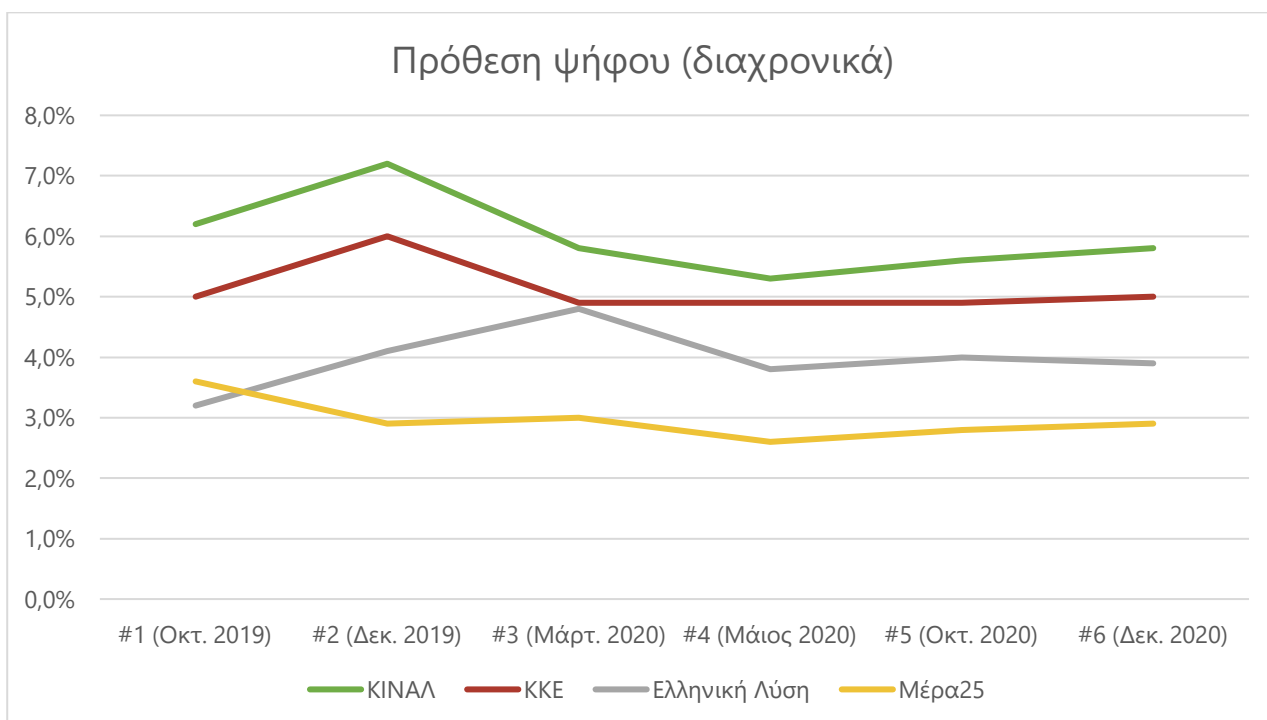
Διάγραμμα 11 : Ποιο κόμμα θα ψήφιζαν οι πολίτες αν γίνονταν αύριο εκλογές;

Διάγραμμα 12 : Πρόθεση ψήφου διαχρονικά (ανάλογα με τις εκδόσεις των Εκλογικών Τάσεων) - ΝΔ, ΣΥΡΙΖΑ

Διάγραμμα 13 : Πρόθεση ψήφου διαχρονικά (ανάλογα με τις εκδόσεις των Εκλογικών Τάσεων) - ΚΙΝΑΛ, ΚΚΕ, Ελληνική Λύση, Μέρα25

Συσπειρώσεις της εκλογικής βάσης των κομμάτων

Σε συνέχεια όσων αναφέραμε σχετικά με την πρόθεση ψήφου, σε ό,τι αφορά στις συσπειρώσεις και μετακινήσεις των ψηφοφόρων των κομμάτων (με σημείο αναφοράς την ψήφο στις εκλογές του Ιουλίου του 2019), παρατηρούμε μια **μικρή αποσυσπείρωση της ΝΔ, (-3,4%) που στην ουσία μετατοπίζεται προς την «αδιευκρίνιστη ψήφο» (+3,2%) και λιγότερο (+0,6%) προς την Ελληνική Λύση.**

Αντίστοιχα, σε ό,τι αφορά στην εκλογική βάση του **ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ**, παρατηρούμε τα εξής : Πρώτον, **η συσπείρωσή του παρουσιάζει επίσης μία κάμψη – μικρότερη ωστόσο της αντίστοιχης κάμψης της ΝΔ – η οποία συνδυάζεται ωστόσο με μία ανάσχεση των διαρροών προς τη ΝΔ** (μείωση των μετακινήσεων κατά 0,8%). Και δεύτερον, τη μεγαλύτερη αύξηση στις μετακινήσεις ψηφοφόρων του ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ την παρατηρούμε **προς το Μέγα25.**

Προς το παρόν, λοιπόν, φαίνεται ότι **οι απώλειες ψηφοφόρων των δύο μεγάλων κομμάτων είναι δύο βασικά κατηγοριών** : Η πρώτη κατηγορία αφορά ένα **mainstream** κομμάτι του εκλογικού σώματος που κρίνει με βάση την **αποτελεσματικότητα** των κομμάτων και την **ικανοποίησή** του από αυτά σε επίπεδο **διαχείρισης**. Πρόκειται για τους ψηφοφόρους που φεύγουν από τη ΝΔ προς την αδιευκρίνιστη ψήφο και από την ΣΥΡΙΖΑ προς την κυβέρνηση. Η δεύτερη κατηγορία αφορά ένα πιο **ριζοσπαστικό**, εντός ή εκτός εισαγωγικών, κομμάτι του εκλογικού σώματος, που **πολώνεται προς μικρότερα κόμματα** της Δεξιάς (Ελληνική Λύση) και της Αριστεράς (Μέγα25), προερχόμενο αντίστοιχα από τη ΝΔ και τον ΣΥΡΙΖΑ. Πρόκειται κατά πάσα πιθανότητα για ψηφοφόρους που στο πραγματικό δίλημμα των εκλογών κρίνουν με βάση κριτήρια **κυβερνησιμότητας** (στη λογική της «**χρήσιμης ψήφου**»), ενώ σε μη προεκλογικές συνθήκες επιλέγουν με περισσότερο **ιδεολογικά κριτήρια.**

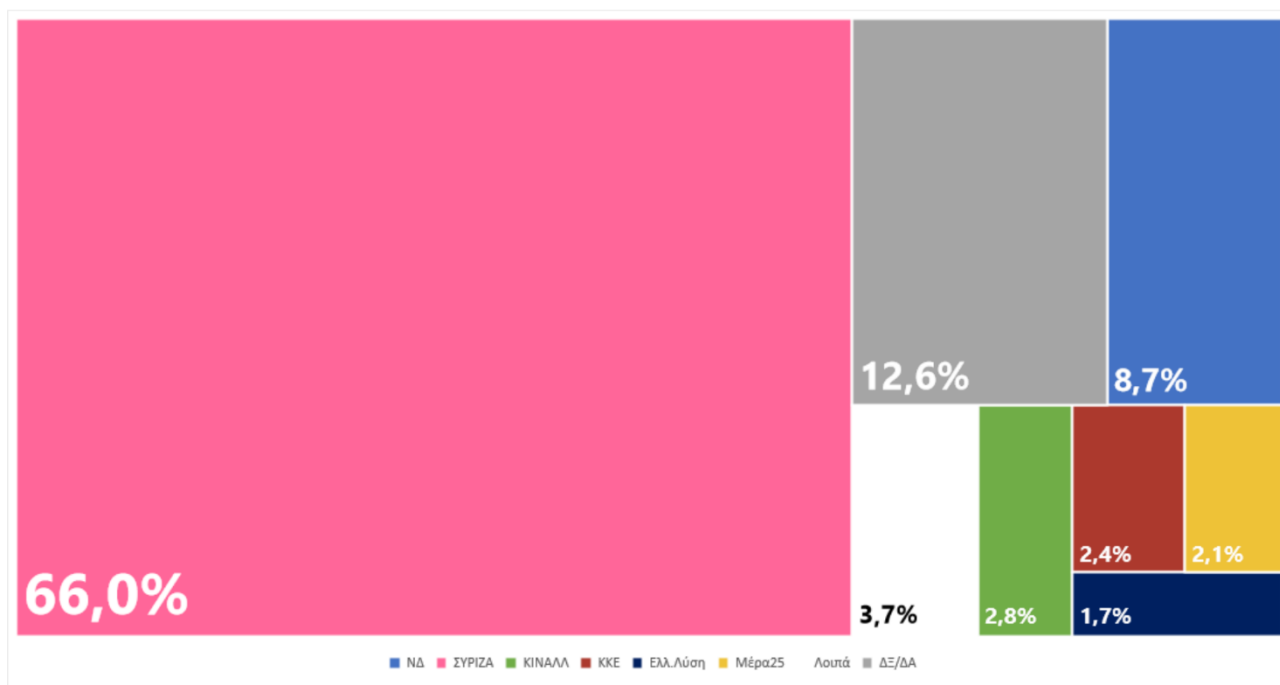
Διάγραμμα 14 : Συσπείρωση και μετακινήσεις ψηφοφόρων ΝΔ (Εκλογικές Τάσεις #5 - Οκτώβριος 2020)

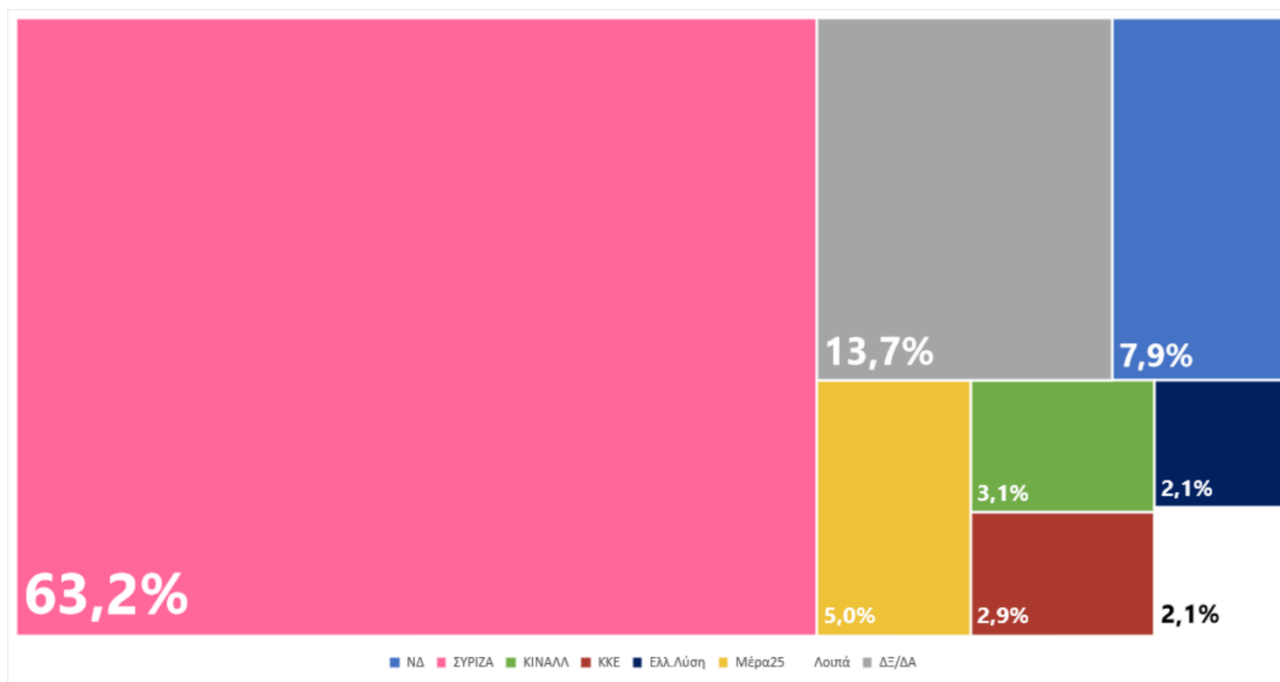
Διάγραμμα 15 : Συσπείρωση και μετακινήσεις ψηφοφόρων ΝΔ (Εκλογικές Τάσεις #6 - Δεκέμβριος 2020)

Διάγραμμα 16 : Συσπείρωση και μετακινήσεις ψηφοφόρων ΣΥΡΙΖΑ (Εκλογικές Τάσεις #5 - Οκτώβριος 2020)

Διάγραμμα 17 : Συσπείρωση και μετακινήσεις ψηφοφόρων ΣΥΡΙΖΑ (Εκλογικές Τάσεις #6 - Δεκέμβριος 2020)

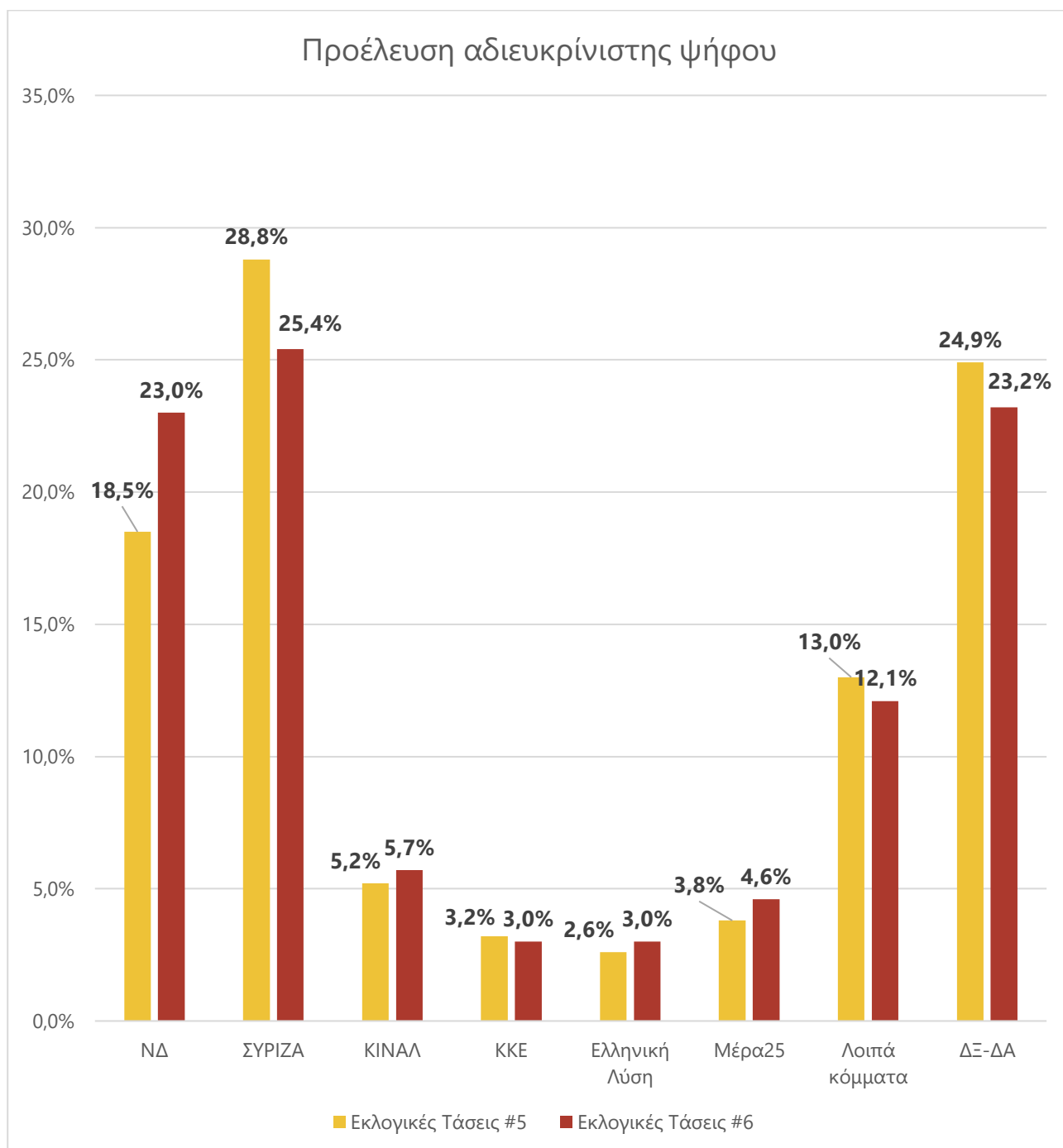
Η «γκρίζα ζώνη» της αδιευκρίνιστης ψήφου

Συνεχίζοντας τη μελέτη της αδιευκρίνιστης ψήφου, που ξεκινήσαμε από την προηγούμενη έκδοση των Εκλογικών Τάσεων, εντοπίζουμε ότι και σε αυτή τη χρονική περίοδο (Οκτώβριος-Δεκέμβριος 2020) στη «γκρίζα ζώνη» – η οποία σε αυτό το «κύμα» εμφανίζεται **σχετικά πιο αυξημένη** (21,3% έναντι 19,3% στην περίοδο Μαΐου-Οκτωβρίου 2020) – υπάρχουν ψηφοφόροι που προέρχονται από όλα τα κόμματα (με σημείο αναφοράς την ψήφο τους τον Ιούλιο του 2019).

Αναλυτικότερα, το **μεγαλύτερο μερίδιο** (25,4%) όσων σήμερα ανήκουν στη «γκρίζα ζώνη» εξακολουθεί να προέρχεται από τον **ΣΥΡΙΖΑ**, αν και σε μικρότερο βαθμό σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο. Αντίστροφα, **ανοδική τάση** έχει η συμμετοχή πρώην ψηφοφόρων της **ΝΔ** στην αδιευκρίνιστη ψήφο (23,0%), σε συνάφεια και προς όσα αναφέραμε για τη συσπείρωση και τις μετακινήσεις των ψηφοφόρων της παραπάνω. Έτσι, **το «στοίχημα» για τα δύο μεγάλα κόμματα τη στιγμή που θα βρεθούμε σε προεκλογική περίοδο είναι αν θα καταφέρουν και σε πιο βαθμό να «επαναπατρίσουν» τους ψηφοφόρους τους αυτούς, που προς το παρόν μένουν σε στάση αναμονής.**

Τέλος, το σημαντικότερο ίσως στοιχείο που προκύπτει σταθερά από τη μελέτη της αδιευκρίνιστης ψήφου είναι το **υψηλό ποσοστό (περίπου ένας στους τέσσερις) που ανήκε στη «γκρίζα ζώνη» στις εκλογές του Ιουλίου του 2019 και παραμένει σε αυτή. Πρόκειται για ένα σημαντικό ποσοστό του εκλογικού σώματος που είναι κατά κάποιο τρόπο «χαμένο» για το κομματικό σύστημα**, αφού σταθερά δεν εμπνέεται από καμία διαθέσιμη επιλογή. Κι αυτό είναι ένα σημαντικό και ανησυχητικό στοιχείο, ενώ – με αμιγώς εκλογικούς όρους – η πολιτική δύναμη που θα καταφέρει να ξαναεμπνεύσει τους πολίτες αυτούς θα είναι και η κερδισμένη άμεσα και μακροπρόθεσμα.

Διάγραμμα 18 : Τι ψήφισαν τον Ιούλιο του 2019 όσοι/-ες σήμερα ανήκουν στην "αδιευκρίνιστη ψήφο" (λευκό-άκυρο, αποχή, "Δεν ξέρω, δεν απαντώ");

Συμπεράσματα – Τάσεις

Η ανά χείρας – 6^η κατά σειρά – έκδοση των Εκλογικών Τάσεων συμπίπτει με το τέλος του 2020, της χρονιάς που σφραγίστηκε από την πανδημία του covid19 και την παγκόσμια αποτύπωσή της. Πρόκειται για μια χρονιά που, αναπόφευκτα, μας έκανε περισσότερο απαισιόδοξους και επιφυλακτικούς για τη ζωή μας. **Οι εμπειρίες της χρονιάς αυτής θα έχουν θεμελιώδη επίδραση, που ενδεχομένως δεν αποτυπώνεται – τουλάχιστον όχι ακόμη – στα στοιχεία που μελετάμε και τα οποία πιθανότατα θολώνουν από το μέγεθος των αλλαγών που έχουν συσσωρευτεί μέσα μας και ίσως ακόμα δυσκολευόμαστε και να συνειδητοποιήσουμε:** αλλαγές που αφορούν τις προτεραιότητες, την καθημερινότητα, την κοινωνικοποίηση, τη σκέψη, την ψυχολογία και, κατ' επέκταση ενδέχεται να επηρεάσουν με πολύ πιο βαθύ τρόπο την πολιτική από όσο μπορούμε σήμερα να φανταστούμε και, πολύ περισσότερο, να αποτυπώσουμε σε δημοσκοπικούς δείκτες. Εξάλλου, παρά τη χαραμάδα αισιοδοξίας που ανοίγει η έναρξη των εμβολιασμών, είναι σίγουρο ότι και η νέα χρονιά θα επηρεαστεί από την πανδημία και όσα αυτή θα αφήσει πίσω της στο πεδίο κυρίως της οικονομίας, ακόμα και όταν ο υγειονομικός κίνδυνος θα έχει παρέλθει.

Στο πεδίο του κομματικού ανταγωνισμού παρατηρήσαμε ότι **η πανδημία παρέτεινε σημαντικά την «περίοδο χάριτος» που η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας θα απολάμβανε ούτως ή άλλως μετά τις εκλογές**, καθώς ο κορονοϊός μονοπώλησε τη δημόσια σφαίρα, ενίσχυσε τις τάσεις συσπείρωσης των πολιτών γύρω από την όποια ηγεσία στη χώρα μας και διεθνώς και, κυρίως, αποπολιτικοποίησε τρόπον τινά τα ζητήματα, αφού θεωρήθηκε, τουλάχιστον στην αρχή, ως μία φυσική καταστροφή για την οποία κανείς δεν ευθυνόταν και την οποία κανείς δεν μπορούσε να προβλέψει. Ωστόσο, **αυτή η μακρόχρονη περίοδος χάριτος της κυβέρνησης συναντιέται πλέον με τη σκληρή πραγματικότητα και την περίοδο του συλλογικού αναστοχασμού και της αποτίμησης των πεπραγμένων της.** Η αμφισβήτηση του κυβερνητικού έργου, η διάψευση των υπέρμετρων προσδοκιών, η απουσία στρατηγικής για την ανάπτυξη και

κυρίως την κοινωνική αλληλεγγύη προς όσους χτυπήθηκαν περισσότερο, δημιουργούν σημαντικές ρωγμές στην εικόνα της κυβέρνησης. Ρωγμές οι οποίες μπορεί να μην είναι ορατές δια γυμνού οφθαλμού, όμως ενδέχεται να αποκαλυφθούν απότομα στην κρίσιμη πολιτική στιγμή.

Σε ό,τι αφορά στην αντιπολίτευση, **ο ΣΥΡΙΖΑ – ΠΣ θα πρέπει να επικοινωνήσει ξανά με το δικό του πρώτα ακροατήριο, που στέκεται επιφυλακτικά απέναντί του. Ενθαρρυντικό στοιχείο είναι, όπως είδαμε, η ευρύτατη κοινωνική αποδοχή των προτάσεών του.** Όμως έχει δρόμο ακόμα για να συναντήσει οριστικά τους ψηφοφόρους του και κυρίως να διευρύνει την πιθανή του βάση – στοιχείο για το οποίο απαιτείται να καταφέρει να συνενώσει τις επιμέρους προτάσεις του σε μία συνεκτική αντιπρόταση, που θα ενσωματώνει και οραματικά στοιχεία. **Το κενό που αφήνει η ΝΔ στην πολιτική προοπτική μιας ανάπτυξης της κοινωνίας προς όφελος όλων με δημοκρατία και διαφάνεια είναι ο γρίφος που θα πρέπει να λύσει ο ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ. Οι σταθερές αξίες της δικαιοσύνης, της δημοκρατίας και της αλληλεγγύης είναι πολύ ισχυρές και ισχυροποιούνται περισσότερο στην περίοδο που ζούμε μέσα από τα συλλογικά και ατομικά βιώματα και, επομένως, πάνω σε αυτές θα πρέπει ο ΣΥΡΙΖΑ – ΠΣ να οικοδομήσει την πρότασή του, αξιοποιώντας τα πεδία που παραδοσιακά είναι προνομιακά για την Αριστερά:** ενίσχυση του κοινωνικού κράτους, στήριξη του κόσμου της εργασίας, πρόγραμμα ουσιαστικών μεταρρυθμίσεων και δημοκρατικών τομών. Πρόκειται για έναν αγώνα που – για να χρησιμοποιήσουμε το γνωστό, αλλά απολύτως δόκιμο εν προκειμένω «κλισέ» – αποτελεί μαραθώνιο.

Το τελευταίο διάστημα έχουν διατυπωθεί σε δημοσιογραφικό επίπεδο εκτιμήσεις για το **ενδεχόμενο πρόωρων εκλογών.** Αν και η προκήρυξη πρόωρων εκλογών είναι πάντοτε προνόμιο του πρωθυπουργού, με γνώμονα το πολιτικό συμφέρον της κυβέρνησης, είναι σύνηθες στο μέσον της κυβερνητικής θητείας αυτός ο σχεδιασμός και ο προβληματισμός να τίθεται επί τάπητος. Σαφέστατα δεν μπορούμε να προβλέψουμε τις αποφάσεις. Όμως, είναι καλό να θυμόμαστε ότι οι επόμενες εκλογές θα γίνουν με το σύστημα της **απλής αναλογικής** και είναι μάλλον σίγουρα με τα δεδομένα που καταγράφονται ότι το αποτέλεσμα των εκλογών **δεν θα δώσει αυτοδύναμη κυβέρνηση όποιο και από τα δύο κόμματα και να είναι πρώτο.** Έτσι, σε αντίθεση με όσα

έχουμε συνηθίσει να παρακολουθούμε και να καταγράφουμε στις αναλύσεις των δημοσκοπών, των δημοσιογράφων και των πολιτικών αναλυτών, **αυτή τη φορά το ερώτημα δεν είναι τόσο ή μόνο το ποιος θα κερδίσει, αλλά εξίσου (ίσως και περισσότερο) το ποιος θα καταφέρει να σχηματίσει κυβέρνηση, καθώς είναι κατά τη γνώμη μας λάθος να προεξοφλείται άνευ ετέρου η διπλή κάλπη.** Και θα αποτελούσε στρατηγικό λάθος για όλα τα κόμματα της Αριστεράς και του ευρύτερου προοδευτικού χώρου να συμβάλλουν στο σχεδιασμό του «να καεί» η απλή αναλογική.

Εξάλλου, σε όλες τις έρευνες που τίθεται το ερώτημα για τις **προτιμήσεις των πολιτών σε σχέση με τις αυτοδύναμες κυβερνήσεις ή τις κυβερνήσεις συνεργασίας**, οι πολίτες προτιμούν σταθερά πλέον τις συμμαχικές κυβερνήσεις. Ένα δεδομένο που σίγουρα θα προβληματίσει και ίσως θα προσδιορίσει την πολιτική στρατηγική όλων των κομμάτων. Όπως εξάλλου αποτυπώθηκε σε αριθμούς⁵, μια ενδεχόμενη συγκυβέρνηση της ΝΔ με το Κίνημα Αλλαγής έχει τη θετική γνώμη του 36%, ενώ η συγκυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ με το Μέγα25 την προτίμηση του 19%. Ενδιαφέρον έχει ότι η ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ για μεγάλο χρονικό διάστημα σηματοδοτεί με τον πολιτικό της λόγο την αναγκαία συμπόρευση στον χώρο της Κεντροαριστεράς, όμως στους ψηφοφόρους του ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ μόνο το 27% θα ήθελε μια κυβερνητική συμπόρευση με το ΚΙΝ.ΑΛΛ. σε σχέση με το 64% που θα προτιμούσε κυβερνητική συνεργασία με το Μέγα25, σηματοδοτώντας έναν ποιο σαφή αριστερό προσανατολισμό. Αντίθετα οι ψηφοφόροι του Κινήματος Αλλαγής εμμένουν σε μια ροπή προς τα δεξιά, επιλέγοντας σε ποσοστό 49% τη συμμετοχή του κόμματός τους σε κυβερνητική συνεργασία με τη ΝΔ, έναντι του 10% που θα προτιμούσε κυβερνητική συνεργασία με τον ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ. **Πρόκειται για παραμέτρους που επίσης θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους τα κόμματα καθώς φτάνουμε σιγά-σιγά προς το μέσο του κυβερνητικού κύκλου και, επομένως, οι προεκλογικοί σχεδιασμοί θα τίθενται αντικειμενικά επί τάπητος, ανεξάρτητα από τον τελικό χρόνο πραγματοποίησης των επόμενων εκλογών. Εξάλλου, η δημιουργία των βάσεων για πιθανές μετεκλογικές συνεργασίες παίρνει χρόνο, καθώς δεν**

⁵ Έρευνα «Σφυγμός» της εταιρίας Prorata (Νοέμβριος 2020)

γίνεται στο κενό, αλλά στη βάση των θέσεων που παίρνουν τα κόμματα σήμερα και στην πορεία προς μια επόμενη μετα-covid19 περίοδο.